
VE RI
TAS

100

1

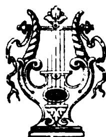
ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE.

SVEZAK CLX—CLXI.

HRANILOVIĆ:

IZABRANE PJESME.

ZAGREB.

TISAK KARLA ALBRECHTA.

1893.

JOVAN HRANILOVIĆ.

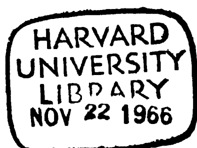
IZABRANE PJESME.

ZAGREB.

NAKLADA «MATICE HRVATSKE».

1893.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
NOV 22 1966

Moja pjesma.

Moja je pjesma navještaj zore,
Sievak je prvi srebrene lune,
Tihani šapat zelene gore,
Plašljivi drhat nove još strune.
Ona je spomen prošlih već dneva,
Nejasan naslut dneva budućih,
Pismen spomenik ljubavi, gnieva,
Sudbe cjelova, lednih, gorućih.

Ona je zanos do ideala,
Što no ih nebo sebi tek uze,
Jecaj je duše, što no je pala
Natrag na zemlju, dolinu suze.
Ona je ponos, srce što hvata,
Gledjuć na one junačke dike,
Povjest kad staneš čitat Hrvata:
Čarobne one krvave slike.

Ona je suza, što no mi pada,
Spominjuć ono, štono smo bili,
Gledeć na ono, kuda smo sada
Pali na naših krvavih krilih.
Ona je ushit, štono me sleće,
Sunce na krilo zemlji kad pane,
Ona je suza, štono ju spleće
Duša iz svoje tajne cvjetane.

Vidan je prolaz mutnih sanova,
Što su kô oblak na dušu pali,
Zveka mačeva, jeka gromova,
Kojim k slobodi djedi nas zvali.
Ona je iskra, štono će moju
Prvi na poziv mišicu krenut,
Kada u onom odsudnom boju
Braća na rodnog vraga će renut.

Duša je moja sanovna bašta,
Njene su misli sneni kristali,
Palaču iz njih zgradila mašta,
Pjesme mi njezin odsjev tek mali.
Sviet kad mi paklom čini se cieli,
Srce i dušu očaj kad hvata,
Pjesma što od tog pakla me dieli:
U nebo moje prelazna vrata.

Čaroban prsten pjesma je moja,
Nebo i zemlju štono mi spaja,

Tajna što sredstva pruža mi svoja,
Na čas uživat slast vječnog raja.
Ona što kriepi vjeru u Boga,
Mojoj što duši šapće vjekoma:
Ima još ljepši život od toga,
Što ga uživa čovjek siroma!

Kruna i poraz mojih si želja,
Utjeha, povod moga si plača,
Ti si oj pjesmo bura veselja,
Obrana jača ti si od mača.
Ti si prevelik dar mi od Boga,
Tobom se služit dužnost je meni,
Pozdrav si prvi naroda moga,
K izvoru svomu nude ga kreni.

LIRSKE PJESME.

Bogu.

Veličanstvu tvojem klanjam se, o Bože!
Prinašam ti i ja maleni svoj dar,
Sve što moja duša u zanosu može,
Tvojoj veljoj slavi pružam na oltar.
Već odavna tebi, veliki Jehova,
Salomun je plamni ispjevao piev,
Već odavna slatka harfa Davidova
Veličanstva tvoga proslavila siev.

I već dugo oda slavnog Državina
Zlatnim slovi kiti japaneski hram;
Kraj tolikih spjeva tvojih veličina
Veliki o Bože! što još reći znam?
Znadem, da si tvorac ciele vaselene,
Da u svetom trojstvu jedini si Bog,
I kud ljudsko oko, kuda misô krene,
Svagdje da je iskra veličanstva tvog.

Komu se je ikad uskrililа misô,
Tko u svietu divni shvatio je sklad,
Tu najljepšu pjesmu, što si ti ju pisô
Nevriednom stvorenju, čovjeku u slad.

Primjetiti mora ruku tvoju svetu,
Čarobajnu iskru svetog uma tvog;
Niti ima igdje naroda na svietu,
U kom ne bi bilo sveto ime: Bog.

I koji te nieču, svjedoče ti time,
Što su izbjeć' rado svetom gnievu tvom,
U oblacih munja piše tvoje ime,
Na tebe ih sjeća strašni onaj grom.
Ti si jedin sebi svršetak i zamet,
A sve drugo tvoje svete volje plod;
Mišlju o tvom biću ljudska začne pamet,
Al' ne shvaća nikad samrtni te rod.

Ti u zlu si dobro, boguješ sred hada,
Što je godjer dobro, to je učin tvoj,
Sve je drugo miena, ti si vječno „sada“,
Veličanstvo tvoje nedohitan poj.
Tvoja ruka vlada nad silama svjema,
Ti u svakoj česti vječan si i ciel,
Pa i tamo ti si, gdje ničesa ne ma,
Jer je prostor tvoga neizmjerja diel.

Tebe, koga slavi tol'ko milijuna,
U biseru morskom komu ime sja,
Komu sunce sjajno nedogledna kruna,
Kog ne shvaća svemir, da te shvatim ja?
Tek toliko znadem: bez pomoći tvoje,
Da odavno sviet bi propao u prah,
I što više tebe stižu misli moje,
Osjećam sve više tvoj svemožni dah.

Molitva je naša tvoje, Bože, djelo,
Upros ti je ljudski najmiliji dar,

Tebi žiće svoje posvećujem cielo,
Najplamniji duše zanesene žar.
Oj ne prezri moje molitvice male,
Blagoslovi skromni pjesme moje let.
Istinom pretvori njene ideale,
Jer svemožan ti si stvoritelju svet.

Krieposti.

Oj krieposti! mironosno žezlo,
Buri žića jedinica nada;
Moje srce u krvi ogrezlo,
Posvećeno na krilo ti pada.
Blažen, koga vierno tvoje krilo,
Nadneslo je nad oluju svieta,
Zaboraviv ljudsko ništavilo,
Do nebeskih idealâ leta.

Nagrada si sjajna i velika,
A do tebe daleki su puti;
Po njih grede četa samrtnika,
Licâ, oči krvlju obasutih.
Ti u čelik ljudsku dušu kuješ,
Uzdižeš ju na besmrtno djelo,
Blagi zefir — nježno razblažuješ,
Ognjem strasti zapaljeno čelo.

Odielo ti prozirno je velo,
Ne bojiš se vjetra ni gromovâ;

Tvoje sielo: djevičansko čelo,
Prorokom ti usta djetetova.
Topal dah ti led u srcu tali,
U oltare stvaraš uzdisaje;
Svieće na njih suza su kristali,
Na njih čovjek žrtvom: dušu daje.

Krila ti se kô potočić krile,
Što kroz povjest ljudskog teče rada,
Biserjem se zviezde okitile,
Trulež moru u dubine pada.
Ti si vječno zelena oaza,
Gdjeno duše rascvalo se cvieće;
Zima, bura oko tebe raza,
A nad tobom vječno pramaljeće.

Lovor vienac Golgoti života,
Oko tebe: pjesme, sunce, cvieće;
A pod tobom bura grom i slota,
U vječnome vrtlogu se kreće.
Vojvoda si pobjednik u boju,
Što ga nebo sa demoni bije,
Dok si našlo junakinju svoju,
Koja skrši glavu strašne zmije.

Uzvišena zaručnica Hrista,
Ljudstvo zoveš u svatove sjajne,
S vjerenikom gdje ćeš ti prečista
Vjenčati se sred palače rajne.
Svakom daješ kitu ružmarina,
I svatovsko navlačiš odielo, —
Pozvanikom, pobjednikom tmina,
Liljan cviećem ovjenčavaš čelo.

Popudbina sjajna, ljudem što ju
Nebo daje na kamate teške,
Smnožit' vječnu glavnicu si svoju,
Dičnim trudom desnice viteške.
Duše nosiš kô lagana šajka,
Kroz vremena u vječnosti luku;
Sirotinji branilica majka,
U života buri pružaš ruku.

Zavinuv se u oblačić sjajan,
Nad raskoši svieta ti se vinu;
Nije l' let ti dodijo bezkrajan,
Dostojnu si tražeć postojbinu?
Ima, ima koljebica mala,
U njoj vlada svjetlo i sloboda;
Viek je vjera, ljubav, nada sjala
Nad kolievkom hrvatskoga roda.

Sad gdje svietom pakla zublja plama,
Paleć trage vječnosti i Boga,
Oj krieposti! povrati se k nama,
Dobro bje ti u naroda moga.
Na zlatnih si krilih ga ponesi,
Nek se malen nad svemirom vine,
Nove slave na zvjezdovnih kriesih:
Tami vieka novim svjetlom sine!

Pjesme predsmrtnice.

I.

Zastor se spušta, — svjećica mala
Još mi na stolu žalosno plama;
Al je i ona zamirat' stala;
Za čas: tišina, pustoš i tama.

Sad tek u duši život mi poče,
Bude se u njoj zamrle sjene,
Pokojnih milih lica se roče:
Svenute grane opet zelene.

Kô da se kolo lagano vije,
Pjevaju pjesmu, milo im zvoni:
„Nigdje života pravoga nije,
Osim u rajnih prostorih onih."

Kô da me mame, kô da me zovu:
„Hodi der braco! u kolo k nama;
Tek da nam vidiš očinu novu:
Očinu cvieća, zore, pjesama."

„Dulje li živiš, tamnimi krili
Magla ti zastre pamet i volju;
Zemaljska slast ti tekar se mili,
Ne znaš za sudbu višu i bolju."

Kô da me mame, kô da me zovu:
„Hodi der braco! u kolo k nama;
Tek da nam vidiš očinu novu,
Očinu vječnu: cvieća, pjesama."

Zjene su moje klonule same,
Ledeni znoj mi oblio čelo;
Za čas poćutih, kô da se na me
Mrtvačko spusti tanano velo.

Očajno čuj gdje neko zaupi,
Proplakat moro tvrdi bi kamen;
Svjetina odsvud sjetna se kupi,
Voštanih svieća buktio plamen.

K mrtvačkoj škrinji spustili oči,
Mladjano u njoj ležalo tielo;
Suza se sama s očiju toči
Bliedo na lice, mlado na čelo.

Pjevaju djeca: „vječna mu pamet“,
Tamjan se puši, vije, miriše;
Dim nam ovija konac i zamet,
Čovjek u magli žije, bitiše.

Čita svećenik molitve zadnje,
Svršeno već je zadnje opielo;
U to nad sinkom majka se nadnje,
More je tuge lice joj bielo.

„Nevolji mojoj sunašce zlato,
Nado zelena!“ — pade i jecnu;
Čavao u lies zabiše na to,
Mukli mu udar srcem mi sjecnu.

Dah mi se teško otimô s usta,
Kô da mi kamen pao na grudi,
Kô da sred groba nadjoh se pusta,
Trgoh se plaho pa se probudih.

Zvjezdica u to nebom se spusti,
Zlaćana, sjetna na nebu titra;
Guste kroz kapke, zastor kroz gusti,
Zjena ju moja spetila hitra.

Gledam te, gledam zvjezdice opet,
Sve si mi veća, sve si mi bliže;
Rad li bi duša k tebi se popet.
S tisuću želja k tebi se niže.

Zlaćane tvoje žalosne oči,
Sjećaju mene pokojnih, milih,
Kô da se kolo njihovo roči
Zlatnih na tvojih mekanih krilih.

Kô da im čujem svenoćnu pjesmu:
„Hodi der braco! u kolo k nama
Vidjet' života izvor i česmu
Očinu cvieća, zore, pjesama."

Sjetnoj i miloj pjesmi se svikoh,
Srce se tali, oko se rosi:
Eto me do vas! vesel im klikoh,
Zvjezdice zlata k njima me nosi.

II.

Još su kapke zatvorene,
Rosa kupa cvieću lice;
A s umorne moje zjene
Suza pada k zemlji nice.

Nikad više, zelen cvieće,
Mirisnijeh tvojih čara
Moje oko gledat ne će,
Gdjeno zeneš kraj bunara.

Kraj bunara, duša moja
Gdje se znala zvieždja hvatat,
I raskriliv krila svoja,
Svemir grlit i svojatat.

Gdje se pitat znadoh često:
Od kud svemir, od kud mi smo?
Da l' nam to je stalno mjesto,
Il' se na čas naselismo?

U to kucnu zvonce malo,
Opet nekog u grob prate,
Tad mi srce drhtat stalo,
Tad pomislih, Bože, na te.

Tihan vjetrić lišće prenu,
Mal se listak k nebu vine;
Leti na čas, pa savenu
Na skut svoje otačbine.

Moja miso krenu za njim,
Utopi se u oblacih;
Leti k sferam, višjim, tanjim,
Gdje božanstva siju traci.

Tuj se spusti pred gosparom
Svih nizinâ i visinâ,
I zapjeva mladim žarom:
Tu je moja otačbina!

Oj! koli mi teško bilo
Povratit se k zemlji opet,
Pa mi srce zaželilo,
Opeta se do nje popet.

III.

Aj ti plačeš mila moja sele!
Što su moja povenula lica;
A ja plačem, što ćeš ti odsele
Bit bez brata sinja kukavica.

Svojom rukom prihvaćô sam grome,
Otklanjô sam bure i oluje,
Da u duši cviet ti ne polome,
Sviet da tvoga srca ne otruje.

Al' odsele tko l' će mi te branit
Sestro moja! suzo srca moga,
Kada sviet bi pokušao manit
Da ti otme i vjeru i Boga?

Ah! u sreće kad uroniš more,
Il' kad vienac okiti ti prame,
Il kad tuge na te se obore,
Sestro moja! ded pomisli na me.

Crne bure i olujne tame,
Gdje nit' tračak nade nije blisto,
Znale su se oboriti na me,
Al' poštenje ostalo mi čisto.

S njim ću crnu u zemljicu leći,
Mekano će uzglavlje mi biti;
Teret zemlje nada mnom viseći
S njim ću slakšat, vječnost pozdraviti.

Al' mi glavu k sjeveru obrni,
Da razumjem iz vjetrova cvila,
Da li oblak minuo je crni,
Što nad rodom nadvio je krila.

A kada se ono vrieme vrati,
Što ga svedjer duša sniva moja,
Na krst piši slovâ niz mi zlati:
„Slobodna je otačbina tvoja!“

Nek umorne zjene se osvježe,
Neka lane srdašću mi bratskom;
Jer ću znati, da mi kosti leže
Pod slobodnom zemljicom hrvatskom.

IV.

Pošaljite k svećeniku,
Odlanut bi duši rado,
I dajte mi Spasa sliku:
Ja ga nikad ne izdadoh.

Oj Isuse! oj pastiru!
Ljudskih duša, ljudske kobi,
Pripravi me k vječnom miru,
I vječnost mi daj nadobi.

Ti si svetom svojom krvi,
Otkupio djecu svoju;
Svojom moći pako smrvi:
Spasi, spasi dušu moju!

Svevidno ti oko vidje,
Da se s paklom borit stadoh,
I da nisam nikad nigdje,
Uvriedit te bio rado.

Al' što slabi čovjek može:
Mnogi grieh na duši osta;
Al' ti znadeš, dobri Bože!
Da sam s njih se kajô dosta.

Svetom rosom moći tajne,
Daj operi griehe moje,
I iz pakla biede vajne
Spasi, spasi diete svoje!

Pošaljite k svećeniku,
Odlanut bi duši rado,
Ded da ljubnem Spasa sliku,
Ja ga nikad ne izdadoh.

Eto starca časna, mila,
Bolan bijah, ali klekoh;
Teška mi je duša bila,
Al' sad mi je lako, meko.

Odkud moje slabo tielo
Otu jakost, suze smože?
Srce sluti tvoje djelo:
Oj veliki, dobri Bože!

Smieh se ote usnam mojim,
A na srcu imam želju,
Da se opet s tobom spojim,
O moj dobri Spasitelju!

Zvonce kucnu, eto stupa
Biedni pod krov kralj kraljeva;
Već mi liesnu sveta kupa,
Tielo s krvlju gdje se slieva.

Sveti miris usta osu,
Zjenica mi sama klonu,
I sve ljudske rieči što su
Za opisat raskoš onu.

Još se zjena suzom rosi,
Al' šta mi je umriet sada?
Tužni sviete! reci, što si
Neg' dolina suza, jada?

V.

Jel' moguće, zlatno sunce!
Da te moje oko gleda,
Na grobove, na vrhunce
Gdje ti sjetna traka sjeda?

A ja mišljah, nikad više
Da te, sunce, gledat ne ću;
Jer me mrtvim proglasiše,
I već držah smrtnu svieću.

Pa ipak sam, o moj sviete!
Rastajô se lako s tobom;
I još sad mi misli lete:
K onim krajem ah! za grobom.

A rumeni oblak, štono
Predvečerjem nebo resi,
I večernje tiho zvono,
Pričaju mi o nebesih.

Pa mi misô tamo vode,
Gdje zamiru zvona zvuci,
Kuda naše želje brode:
Vječnog mira bajnoj luci.

Spominju mi zlatne sanje,
Što ih usnuh na čas mali,
Al' s kojih mi, misleć na nje,
Još se i sad srce tali.

Otačbinom sunce sjalo,
Vjera braću dielit presta,
Sve je cviećem odisalo,
Nesta jada, tmine nesta.

Bratske sloge na oltaru
Žiža svjetlo rasprostira
Na hrvatsku krunu staru
I na žezlo Zvonimira.

Oj što mi se na čas snilo,
Kad bih steko sreću otu,
Tad mi ne bi žao bilo
Što sam osto na životu!

Sunce jarko.

Krasni dnevi mladovanja moga,
Ja već vidim vašu gasnut sreću;
Makar suza osula vas mnoga,
To bi rosa u šarenom cvieću.
Cvieće vaše sve se više truni,
Osta golo stablo tek života;
Na čelu mu, crnoj nalik kruni,
Budućnosti oluja se mota;
Sve se mienja na tom svietu tako:
Sunce jarko! ne sijaš jednako!

Njekoč ti si, aleme svemira,
Veselo nam nad Hrvatskom sjalo,
I u kruni kralja Zvonimira
Velebne si trake odbijalo;
Al' i vidje, zadnjem kralju kako
A za uviek sklopiše se oči,
I gdje svoje biesne čete pakô
Svedj na našu otačbinu roči,
I gdje viek ju napadaju tako:
Sunce jarko! ne sijaš jednako!

Crnu tamu budućih mi dneva
Kaza meni sudbe ruka stroga;
A iz nje mi časomice sieva
Blieda zraka plamnog oka tvoga.
Mislio sam, grijati će mene
Tvoje oči, žarko moje sunce!
Mojih sanja grančice zelene
Vinuti se nebu pod vrhunce;
Ali zaman nadô sam se tako:
Sunce jarko! ne sijaš jednako!

Tako i ti, otačbino moja,
Uz tudje si vinula se drvo,
Ne bi l' tvoja ojačala hvoja,
Al' baš pod njim sudbe grom te shrvô;
Sámo bolno, pa da lieči rane?
Ta u tebe tražilo je lieka,
Pa se skoro okužiše grane
Tvoga drevnog ponosnoga hreka;
I da ne bi još nad tobom plakô:
Sunce jarko! ne sijaš jednako!

Ti si sjalo i onoga dana
Hrvatskom nam sviju čara punom,
Kad se dvanajst sastalo župana,
Vjenčati ju Stjepanovom krunom.
Pratilo si djevojku k oltaru,
U ljubavnih suzah si joj sjalo;
Sutra — suze suhe na tvom žaru,
— Preksutra si na grobu joj palo.
Ta odavno pjevalo se tako:
Sunce jarko! ne sijaš jednako!

Ti si prsten života i smrti,
I na groblje sjaješ i na cvieće,
I nad rakom ideala strtih
Pečatom su trake ti svjetleće.
Hoće l' opet, žarko sunce, kada:
I nad grobom otačbine moje,
I nad rakom slomljenih mi nada
Veselije sinut zrake tvoje?
Hoće! — stara pjesma glasi tako:
Sunce jarko! ne sijaš jednako!

Na Golgoti.

ivot mu je teška borba, —
Ubiti se, — vjera ne da;
Tako vam je živi mrtvac
Zraka sunca povrh leda.

Oj da mu je mogla mati
Nazriet tminu jadne kobi,
Možda bi ga plačem svojim
Usmrtila u utrobi.

Ah i tužnu otačbinu
Tisuć ljutih guja ovi,
A ona je medj dušmani
Kô Daniel medj lavovi.

Suznim okom, otačbino,
Na Golgotu sin te prati,
Oj da može srcem svojim
Znoj ti s čela obrisati.

Oj da može, slatka mati,
Pomoć nosit krst ti boli,
Kano Simon Spasitelju,
Kad mu krvca lice poli!

I nek curi krv iz srca,
Bol i progon nek ne jenja,
Nek mu sreća bude dielak
Žrtvi tvoga otkupljenja.

Žumberačke elegije.

Žumberak bi otet rado
Od hrvatske otačbine,
I dosad je ljuto strado,
Ne dajte mu, da pogine;
To vas ove pjesme mole,
Rišuć njeg've jade, bole.

I.

Oj visoki bregovi nada mnom,
Puste su vam kamenite prsi,
Sa malinom na čelu vam tamnom
Kadkad sniežni tek se pramen smrsi —
Kano starcu, kom visoka ljeta
Pahuljice naviestaju biele:
Prvi traci svjetlu drugog svieta,
Za kojim ga želje obuzele.
Kamenje vam kano gole kosti,
Nigdje traga ni cvietu ni ptici, —
Gavran, jastreb jedini vam gosti,
Kano sova u pustih zvonicih:
Bistro vam je oko sokolovo,
Led tek srca polet mu okovo.

Oj visoki bregovi nada mnom,
I u vami njekoč ljepše bilo,
I nad vašom ljepotom je mamnom
Sunce sreće svoje trake lilo.
Dokle bjeste tihe dolinice,
Pune sunca i mladjane sreće, —
Potočića srebrozvonke žice

Dok su vaše preplitale cvieće, —
Dok vas nisu podzemni vulkani
Uzdignuli u hladne visine,
Gdje sunašca tračak obasjani
Kano srce u samoći gine, —
Baš kô mnogom ljubimcu sudbine
Svako čuvstvo u nepovrat mine.

Oj visoki nada mnom bregovi,
A pod vami kućarice male,
Jad i bieda ljutimi okovi
Gdje su ljude teško okovale;
To kamenje, što oko njih leži,
To su teške sirotinjske suze;
Teško li ih to kamenje teži,
Koji te im pripraviše uze.
Pjesme su im sjetne jadovanke:
Sakriveno sunce za oblaci,
Sjećajuć ih na njekočne danke,
Dok još bjehu ponosni junaci;
Strah i trepet dok su onim bili,
Koji su ih amo zatočili.

Oj visoki nada mnom bregovi,
Vi budite utješnici naši,
Vi presretni njekočni dolovi,
A sad pusti, hladni velikaši;
Vaša sudba bud nam na pameti:
Nije uviek na visinah cvieće,
I tko mirno svojoj stupa meti,
S nagle miene obeščuvstvit ne će.
Mom narodu nek ne klonu krila,
Kad bi tužan očajati htio,

Što još svedj ga tudja tišti sila,
Što još nije cilja dohvatio;
Svedj u srcu nada nek mu gori,
Da ga nagla sreća ne obori.

II.

Pusto grmlje, — vrlet svuda,
Rietka tuj je zemlje gruda;
Od drugud ju nosit treba,
Hôš li iz nje koru hljeba;
Tuj ne čuješ niz obronke
Potočiće brzat zvonke,
Osim kada snieg i kiše
To kamenje okitiše; —
Al' tada ti dahnut da je
Gorskog cvieća uzdisaje,
Tad bi dušu slutit mogâ
Tog naroda ubogoga.

Kud te oko tamo nosi
Po vrletnoj gorskoj kosi,
Gledjuć kako po visinah
Popadala srebrenina?
Da l' su gorski lieri bieli,
Il golubi, il angjeli,
Svagdje brdu na vrhuncu,
Na božjem se grijuć suncu?
Nu pristupi pak se divi:
To golubi nisu sivi,
Već crkvice biele, male
Po vrhuncih popadale.

Glej: raspelo posvećeno
Na raspuću svakom eno;

Uza svaku kapelicu
Kô kolievka uz majčicu
Selsko groblje tiho, milo
Svoja krila raskrililo.
Biedan narod, istina je,
Al' šta ima, Bogu daje:
Svoje suze, svoje vaje,
Tople srca uzdisaje,
I molitvu skromnu, vruću,
I dušu si umiruću.

Što to zvoni tako milo
Kô angjelsko toplo krilo?
— De pogledaj gorske svate,
Mladoženju k crkvi prate;
Čudnu pištac pjesmu svira,
Starom svatu srce dira;
Mladoženja jaše treći —
— Kapetan mu moraš reći, —
Dva djevera kô dvie zviezde
Sa doktorom za njim jezde;
Potcikuju puške male,
Noge konjem poigrale.

Tekar mlade nigdje nema, —
Da l' ju majka jošter sprema?
— Prošena je sad nevjesta,
Otmica već davno presta. —
Već ju vide iz daleka,
Gdje pred crkvom sjetno čeka;
Izpod guste maramice
Ne vidiš joj trepavice;

Dolama joj pomno skriva
Drhtaj grudi, srca živa,
Ljubavi joj krijuć tajnu,
Budućnosti sreću sjajnu.

Na amvonu sred kapele
Kraj trapeze male, biele
Božji mirno čeka sluga,
Brada grud mu krije duga;
Trevnik drži on u ruci
Sa slavjanskim svetim zvuci,
S kojih zlatom slovo zvoni,
I u srce ljudem roni.
— Vjenčani su mladi veće,
U rukû im drhću svieće;
Što l' to znači ona kupa?
— Jad i sreću dielit skupa.

Gotovi su, — leti mlada,
Ne bi s njim se sastat rada;
Al' na pragu crkve male
Što l' joj grudi zadrhtale?
— Tiho, tiho uz crkvicu,
Kô kolievka uz majčicu:
Selsko groblje sjetno, milo
Svoja krila raskrililo;
Nov joj križ na onom grobu
Na drugu ju sjeća dobu.
Tiho jecnu, — ne ču niko:
S bogom majko, slatka diko!

Niko ne ču, — crkva mala
Taj je uzdah pridržala;

Čuva ga za onu dobu,
Da ga vrati njoj u grobu,
Kad nevjesta ta će mlada
Tražit pokoj njenog hlada,
A sa njenih istih dverî
Šapnut grud će njene kćeri:
Snij, majčice, miljenice,
Biela moja crkvičice!
Dajuć svakom sve, što ište:
Krst, vjenčanje, pokojište.

III.

Liepa moja mila gorice zelena,
Što li ti je danas na srdašce palo?
Mirisna po tebi trava povaljena,
Veselo sa tebe lišće popadalo;
Sakrilo se tvoje za oblake sunce,
Ne miriši cvieće, ne pjevaju ptice,
Niti stado stresa srebropjeno runce
Na veselu pjesmu sitne sviralice.

Al' veselo njekoč srce ti je bilo,
Dok su s tvojim granjem grlile se ovce,
Pastiru dok oko po tebi ronilo
Uz sladjanu pjesmu sjetne si ljubovce,
Štono mu je one dozivala dane,
Kad uskoku djedu tudjinac dosudi
U ove se puste zakovati strane,
Da junačko srce zatre mu sred grudi.

Tlačiteljem svojim branili su glave
Za mršavu plaću sokolovi sivi,
Pa ne dobiv ni te plaćice krvave,

Ne htješe od gladi umirati živi;
I da sâm si steče, česa mu ne dadu:
Eno gdje se junak po vrleti penje,
Vrebajuć kô sokol žrtvu svomu gladu,
Dok ga ne zatuklo u ovo kamenje.

Al' ni tuj mu puška zahrdjala nije,
I ovud tudjincu branio je pleća;
Na razornu stopu ljutog Osmanlije
Još i danas mnoga mogila nas sjeća.
Klonula je danas osmanlijska sila,
Rob je svoju službu dovršio tešku,
Trebalo je sad mu podrezati krila,
Ostaviti biedi družinu vitešku.

A ti znadeš, moja gorice zelena,
Ostavljenoj tuzi utjeho jedina,
Kako l' ti je mnoga proplakala žena,
Ne dočekav s vojne ni muža ni sina.
Ti si, moja mila gorice zelena,
Za utjehu škrinju mrtvačku joj dala,
I čula, gdje djeca u tebi su njena
Za majčicom svojom tužno uzdisala.

Ti veselu pjesmu svatovsku si čula,
Al' i tihan uzdah vjerenice mlade,
Jer je prva njena ljubav poginula,
Pa nedragog sudba za vojna joj dade.
Kolievčicu mnogom sokolu si dala,
Liepa moja mila gorice zelena,
Kog od majke vojna mladog otrgala,
Ne vrativ ga nikad u naručja njena.

Liepa moja mila gorice zelena,
Ti si bila svjedok veselju i tuzi,

I junačkom krvlju stoput pokvašena,
I pjesma i sreća bili su ti druzi.
Mnogom gromu ti si polomila krila,
Proplakala s mnogom kukavicom sinjom,
I svakog si svojim darom nadarila:
Kolievkom i plugom i mrtvačkom škrinjom.

Liepa moja mila gorice zelena,
Dok još tebe biedan ovaj narod ima,
Njeg'voj nadi krila nisu polomljena.
Naudit mu ne će ni žega ni zima.
Da pogledju na njeg ljudi sa visina,
Uz malu bi pomoć digo se iz biede;
Baš i tvoja tako procvate milina,
Kad proljetno sunce na krilo ti sjede.

IV.

Oj vi gorski svećenici,
Neshvaćeni mučenici,
Nitko ne zna vašu tugu,
Nit vam jade ne poznaje, —
Vi možete drug tek drugu
Isplakati svoje vaje;
Sretnimi vas ljudi misle,
A vas teške biede stisle.

Snieg praminja, bura vije,
Nigdje puta, staze nije;
Na vrletnoj gorskoj kosi
Što l' to jecnu, što l' to sinu?
— To svećenik starac nosi
Umirućem popudbinu;
Po smetovih teško kroči,
Da u biedu nadu toči.

*

Sve je pusto, nigdje ništa,
Nigdje krova nit ognjišta,
Vjetar cvili, kiša lije, —
Podaleko iza gora
Grom se ori, munja sije;
Tko do župnog stupa dvora
U to kasno noćno doba:
Valjda mrtvac iz svog groba?

Biedan putnik, — služba zove,
Njega ove u visove;
A župnik ga rado prima, —
Ta i kud bi mogo sade?
S njime dieli sve, što ima,
Tek mu svoje krije jade;
O puka mu zbori biedi,
Da ga brani, da ga štedi.

Oj vi gorski svećenici,
Svog naroda prosvjetnici!
Vaše duše, srca trake,
Dal'ko siju, griju milo,
Praznovjerja goneć mrake,
Lomeć zloći krhko krilo,
Kroteć pučkoj strasti biese
S njih da sviet se ne potrese.

Kad se digne teška ruka
Izmučenog, jadnog puka,
Očajnički na gospodu,
Što mu sišu znoj sa čela,
Gaze pravdu i slobodu, —
Vaša riečca mudra, smjela
Rišuć Božjeg sina muke,
Sustavlja mu teške ruke.

Oj vi gorski svećenici,
Božje pravde navjestnici!
Utješnici cvilnoj suzi
Prezrenoga, jadnog puka,
Jedini mu vjerni druzi
Posred sreće, posred muka,
Prezirom vam sviet to vraća,
Progon vam je svjetska plaća.

Kad vam s tuge srce svisne,
Kad vas ljuta boljet stisne,
Tko vas pita, gdje vas boli?
Tko vam suzu da utomi?
Šuti, trpi; pjevaj, moli,
Makar da se srce lomi;
Tko još da se za vas brine,
Kukavice sred planine!

U pustoši, u samoći
Ostavljeni, bez pomoći,
Vašoj maloj u sobici —
Bog će zadnji dah vam čuti, —
Kô cvjetići samonici
Tako ćete uvenuti;
Skroman grob sred vašeg stada,
To vam konac i nagrada.

Oj vi gorski svećenici,
Božjoj slavi žrtvenici,
Vaše suze, vaše jade
Kano cvieće angjel kupi,
Da vam krasan vienac dade,
Kad vam k smrtnom logu stupi;
Jer je vaše sve trpljenje
Bilo drugim na spasenje.

V.

Tjeraj ovce, djevojčice,
Preko vode tako lako,
Vedra gorska sokolice,
Čist tek gorski snieg je tako.

Sve ti ovce već prodjoše,
Šojčica tek ne će mala,
Sve se druge udadoše,
Samo ti si zaostala.

Crven-kapa na glavi ti,
Zlatnim vezom nakićena; —
Tako mašta liepo kiti
Sreću raja nesudjena:

Upletci ti jošter zvone
Djevojačkih po ramenih,
A druge već suze rone
S ideala razorenih.

Čekaš, kô što majka stara
Čekala je njekoč tvoja,
Dok ju vojno kod oltara
Vjenčao je poslje boja.

Čekaš, dokle mladić koji
Tvoje srce čisto, mlado,
Vrlinom si ne osvoji,
Pa ćeš tad ga uzet rado.

Ah! kad' onaj to bi znao,
Što u grobu davno sniva!
— Na vojnici on je pao,
A ti tome nisi kriva.

Ne plači mi, k čemu suze?
Ta još nisi izgubljena;
Ako njega Bog ti uze,
Nij' ti sreća polomljena;

Pusti samo suzam teći,
Suze lieče teže rane,
A i ti ćeš suzom steći
Veselije, sretne dane.

Još je rano, — sviet još štuje
Tvoga srca bol duboku,
Al već mnogi uzželjkuje
Za se suzu u tvom oku.

Tjeraj ovce, djevojčice,
Preko vode tako lako,
Vedra gorska sokolice,
Čist tek gorski snieg je tako.

Sve ti ovce već prodjoše,
Šojčica tek ne će mala!
Sve se druge udadoše,
Ti si na čas zaostala.

Daj joj, brate, sjekiricu,
Da napravi mostić mali,
Da preveze i Šojčicu
K onim drugim na obali.

Dok ti jednom drugi neko
Pruži ruku, djevojčice,
Da te vodi tamo preko,
Gdje su druge drugarice.

VI.

Pokraj Gere, visokoga brda,
Odkud pogled na daleko pada,
Na brežuljke od kamena tvrda,
Do Metlike, do Karlovca grada,
Slovenija ravna opasiva
Žumberačke visoke klisure:
To sestrica tihan sanak sniva,
Brat dok s čela otklanja joj bure.
Glej vrhunce, plam gdje vituljače
Dolaz turske naviеštao sile;
Slušaj Kupu, gdje sudbinu plače
Dvih sestara, što se rastavile.
Dok Hrvatska sniva sirotica
Na kriocu Stjepanove krune,
Slovenija mila joj sestrica
Pjevat mora uz tudjinske strune;
Al će procvast njihova milina,
Kad ih sretna sastavi sudbina.

Pokraj Gere, visokoga brda,
Još se danas vidja krvav kamen,
Mogila je od kamena tvrda,
Čudna priča tumači joj znamen:
— Krvava je njekoč borba bila
Med Slovenci i med Žumberčani,
I bratska se često krvca lila,
A rad medje u toj gorskoj strani.
Pa kad im je dojadilo veće,
Smislili su, tako priča kaže, —
Ljetnom zorom nek se na put kreće
Dvoje mladih, da medju potraže;
Istim časom sa obadvie strane,

Sa djevojkom mladić krenut ima;
Njih četvero gdjeno se sastane,
Tuj nek bude granica med njima;
Bratskoj razpri tude grob nek bude,
Mir i sloga nek zavlada tude.

Planula je zlatoruna zora,
Sa iztoka, sa žumberske strane,
Po vrletih, sred visokih gora,
Dvoje mladih pute gazi znane:
Dvoje dragih, momak i djevojka,
Ljubav im je razmahnula krila,
On tek znade, uz njeg je milojka,
A ona je njega tek vidila.
Mirisna se sagiblje malina,
Trnjem rad bi rastaviti drage, —
Sliepa ljubav ne vidi pelina,
Gleda samo do dvie oči blage.
Uz pjesmice ljubovanke glase
Zamakli su niz vrlet daleko,
Mladim ljudem niti ne pozna se,
Da su zašli za granicu preko:
Niti vide dvoje drugih mladî,
Sa zapada gdje ih prestić radi.

Sa zapada na put se je dalo
Dvoje mladih iz slovenskih sela,
Vrlet tvrda a sunašce sjalo,
Počinuli kraj gorskoga vrela;
Nisu vikle noge na kamenje,
Mekano je Slovenije krilo,
Vikle noge na meko busenje,
Pa njih dvoje tako prikasnilo.

Što će sada? — krivnja je velika,
Prikratiše zemljicu si rodnu,
Demon šapnu, — izniknu s vidika,
Sakrili se za busiju zgodnu, —
— Dvoje dragih baš si vjeru dalo,
Da će svoji ostati do groba, —
Tad kamenje na glavu im palo,
Vrela krvca osula ih oba;
Nisu znali, da je tako skoro
Njihov zavjet izpunit se moro.

Lešine im ponesli daleko
Za granicu, da im zatru znamen;
Naspu cvieća za lože im meko,
Na njih teški navalili kamen.
Ko što njekoč u nebo zavapi
Topla krvca pravednog Abela,
Teški kamen krvi im se napi,
Kroz njeg krvca prosuktala vrela.
Zalud usov i oluje guste
Na taj kamen često put su pale,
Vjetar cvili kraj mogile puste,
Još su na njem mrlje uviek male.
Tiho, tiho u grobnici sniva
Dvoje dragih, s njima ljubav mrtva,
Bratska raspra svemu tomu kriva,
Oni su joj izmirnica žrtva.
Oj Slovenci! kad će doći doba,
Da nam date ruku vrh tog groba?

Mili Bože! često sam se pito:
Ako njekoč sve to Kranjska bila
K čemu krvi toliko prolito,

Zašto taj je kamen nakvasila?
— Sve se pitam, al' mi srce veli:
Djeda naših pokoljenje slavno
Krvcom svojom krš taj opustjeli
Kranjsku braneć — zaslužilo davno.
Nije, nije to Slovenac pravi,
Što Žumberak posvojit bi rado,
To su prsti tudji i krvavi,
Kivni naše na bratinstvo mlado;
Ta naš cilj je, da se sjedinimo,
Čvrsti krš taj zlatan most nam budi,
Da se na njem bratski zagrlimo,
Istom pjesmom odlanemo grudi;
Tad i otaj krvavi će kamen
Izgubiti krvavi si znamen.

VII.

Sa visokog brda gledam u doline,
Sunašce baš žarko hiti da počine;
Na podnožju brda, a pod cvjetnim granjem
Stoji selo, sunce uvenulo na njem;
Oko jedne kuće, zidane i biele,
Kano uz kraljicu druge sitne pčele
Stisnule se druge manje kućarice,
Kano oko ognja biedne sirotice,
Ne bi l' tračak ognja i po njima pao,
Ne bi l' im prozeble kosti ogrijao.
Ne varaj se, druže! sirotinja ova
Bogataše hrani sred bielih domova.

Oko one kuće zidane i biele
Kô da čujem pjesme, sjetne, nevesele;
Prekjučer je umro gospodar toj kući,
Baš kad sunca cjelov planu umirući,

Danas mu je sprovod, pa sam i ja kreno
Vidjet bogataša tielo izloženo:
— Još je pred tri dana silan gavan bio,
Danas golim rukam krst obuhvatio;
Još je pred tri dana sievalo mu oko,
Danas mu pod čelo upalo duboko;
Još je pred tri dana silne snove snovo,
Uzglavlje u grobu danas mu gotovo.

Što je ljudski život? — Kratko zimsko sunce,
Plane, pak već pane u grob za vrhunce;
A bogataš misli, da će živjet dovjek,
A kad tamo, i on kô i drugi čovjek;
Uz sticanje zlata proteklo mu vrieme,
Još ne reko dosta, a već siedo tjeme;
Još ne mogo vratit, što je krivo steko,
A već smrtni znoj mu niz čelo poteko:
Pusto osta zlato, kletvu tek i suze
Sirotinje sobom u grobnicu uze.
Pratila ga u lies zadnja sunca traka,
Il to bješe žarka munja iz oblaka?

Zabili mu sanduk, dočeli opielo,
Bugarenje zače sjetno, neveselo;
Pazili su dobro, bugariti što će,
Ta za plaću svatko dobro djelo hoće.
Vidio sam suze, al što suze znače?
Sirotinja svojom nad propašću plače,
Štono taj bogataš njoj je pripravio,
Pa mu žele, da ju pred Bogom platio;
A ne sjaju suze kô kamenje drago,
Štono ih dobrotom pred Bogom naslago,
Ne prate ga u grob sirotinjske suze,
Ta on sve im drugo osim plača uze.

Spustiše ga u grob, zidana mu raka,
Samac tude osta posred grobnog mraka;
Ne sjaju mu tude zlato ni taliri,
Samo na čas gore kupljeni dupliri.
Nije, nije samac, — jeka osta s njime:
Uzdisaja, kletve na njegovo ime;
Zidari, što zadnji s njime su ostali
Tu su jeku s njime u grob zazidali;
Jer i njima njekoč učinio krivo,
Dok je jošter sretan u bogatstvu plivo,
Zaslugu im tešku otkidajuć s usta,
Što no ga su sada proklinjala pusta.

Zaravnali raku, a večerna zora
Pala mu je na grob i križ od mramora;
Pusto osta groblje, samo jedna žena
Još na grobu osta tugom polomljena;
Gorke suze roni nad grobnicom sina,
Što joj bio nada, utjeha jedina;
Jedino još nju je pomago sirotu,
Nju jedinu još je imo u životu;
Suze roni majka, na grobnicu pada,
Griehe svoga sina odplakat bi rada:
Ljubav dobre majke mnogo mnogo može:
Hoćeš li joj molbu uslišat, o Bože!

VIII.

Aj ne plači, moja sirotinjo biedna
Ta ti nisi tako prezrena, ni mala,
Ako li si na čas i gladna i žedna,
Ako l' ti je sreća u grobnicu pala;
Ipak imaš nješta, čeg' bogataš nema,
Ili barem nije siguran posvema.

Ima jedan cvietak čaroban i ubav,
Cieli sviet bi bez njeg crni bio pako;
To je čista, žarka, nesebična ljubav,
Koja grije svakog milo i jednako,
Al' najradje ipak u skromnosti cvjeta
Podaleko od tog gizdavoga svieta.

Zamjetit ćeš riedko otaj svietak mali
U šarenoj vrevi sjajnih kavalira;
U zaglušne buke omamnijeh valih
Njezin sitni glasak nečujno zamira;
Niti slavi ona svoga skromnog slavlja,
Gdje joj podla spletka zlobne zamke stavlja.

U palači sjajnoj zlato i kristali,
A dragulji rese zastore od svile,
Po mramoru meki sagovi su pali:
To je sjajni stanak gavanove mile;
Baš on sada do nje sav polomljen sjedi,
Pa u crne oči zamamne joj gledi.

Ah! da svoje srce hoće mu otvorit,
Da vidi, je l' u njem njeg'va slika sjaje;
Da joj hoće srce kô ustne govorit,
Da tek njega ljubi, tek njegova da je!
Kad bi znao, koga pogled joj svojata:
Njega sama ili nakit mu od zlata!

Sirota je bila, — za kesu dragulja
Rad su mu ju dali roditelji njeni;
U kavezu zlatnom ima sad slavulja,
Al' sjetni mu glasi komu namienjeni:
Dal' slobodi zlatnoj, za kojom si plače?
Il' srebru il' zlatu bogate palače.

Ah! da može reći, da je on ju steko,
Ne dragulji, nego srce njeg'vo vjerno! —
„Sveg ti evo zlata!“ često put joj rekô,
„Tek me ljubi, ljubi žarko neizmjerno!“
Što će sve mu zlato, kad ljubavi nema,
Ili barem nije siguran posvema!

A ti ipak znadeš, sirotinjo biedna,
Da je tvoja ljubav nekupljena bila!
Kućarica tvoja mala je i čedna,
Ali ju je ona rajem prometnila;
I sve što imate, to vam ljubav stvara,
Što ste ju prisegli vječnu kod oltara.

Vjerenica tvoja nije pošla za te
Rad bogatstva tvoga, već rad tebe sama,
Niti si joj dao prstenove zlate, —
Čula tek je jeku sjetnih ti pjesama;
Smilila se njojzi tvoja sirotinja,
Ta sama je bila kukavica sinja.

Ne ljube te djeca rad bogatstva tvoga,
Već jer si im uviek dobar otac bio,
Ljube svaki nabor čela nabranoga,
Jerbo si se za njih dosta izmučio,
Jer ostavljaš čisto i pošteno ime,
Jer pred svietom mogu ponosit se njime.

Ne ljube te ljudi rad zamamnog sjaja,
Već jer svedj si vjeran plačidrug im bio,
Jer dobrota tvoja svakoga osvaja,
Jer poštenjem sve si selo okitio:
Okolina svojom nazivlje te dikom,
U srcu si svakom, malom i velikom.

Aj ne plači, moja sirotinjo mila!
Ta ti nisi tako prezrena ni mala;
Ljubav ti je svoje carstvo otvorila,
I najljepše svoje cvieće ti je dala;
Lako ćeš pregorjet svega svieta blago,
Kad si steko, što je srcu tvome drago.

IX.

Donesli su na krst diete,
Dugo sam ga, dugo gledo;
Suza mi se okom mete
Na to zdravo gorsko čedo:
Mili Bože! što ga čeka
U toj pustoj gorskoj krši?
— Jad i bieda cielog vieka,
Dok si tužan život svrši.

Blago njemu, dok ga grije
Rodne majke srce vrelo, —
Kô i onom, komu krije
Rodna zemlja mrtvo tielo.
Blago njemu, dok ta brda
Za njeg nose cviet i sunce,
Dok ne sluti, kako tvrda
Zemlja krije te vrhunce.

Al kad stane znoj sa čela
Na tu tvrdu kapat grudu, —
Na krut udes krivca vrela
Kinut će mu uzaludu.
Zalud bi mu ustne stale
Proklinjati davne sjene,
Što su rod mu zakovale
U te gladne, gole stiene.

Zadruga mu njekoč jadna
Krov i hranu barem dala,
Al zakona ruka hladna
Zadrugu mu potrgala;
S njom i njeg'va pala sreća,
Nikad već se vratit ne će;
Hrpa kuća sve to veća, —
— I kamenje sve to veće.

Njekoč šume bujne, stare,
Te vrleti opasaše,
Hraneć ovce i ovčare,
Što im čare opjevaše;
A sad, kud ti oko krene,
Posječeno drvo tu je,
Što branjaše gole stiene
Od gromova i oluje.

Smijalo se malo čedo,
Na čelu mu sunce sinu;
A kroz suzu ja sam gledo
Života mu svu sudbinu.
Plovila je misô moja
Njeg'vih jada dugom riekom: —
Rietko sinu zviezda koja
Obzorju mu na dalekom.

Rietko začuh na obali
Da ga ptica pozdravila,
I da na njeg cvietak mali
Miris prosu iz svog krila.
Prvi cjelov vjerenice

Zadnja mu je sreća bila,
Dok ga djeca, sirotice —
U grob nisu ispratila.

Blago njemu, rodna gruda
Bar mu mrtvu kosti krije;
Mnogom teških poslje truda
Ni ta sreća dana nije.
Cvieće beruć diete biedno
Na njeg'vom će grobu postat,
U tom kraju ime čedno
Spominjano bar će ostat.

Pa će možda doći doba,
Da će njeg'vo čedo milo
Tu sred istog snivat groba,
Kud je njega sahranilo.
Tu gdje smrt ih opet spoji,
Čekati će dane sretne,
Dok sretniji unuk koji
Blagoslov im na grob metne.

X.

Oj vi moje mile, sirotne planine,
Orošeno suzom oko na vas gleda,
Zadnji sunca tračak gdje u vami gine,
I gdje s vašeg krila otrgnut se ne da.
Sve je tiho, niemo; — Sušica tek mala
Teško se veruga kroz gole litice
S romonom si sjetnim podno strmih skala
— Kano suza žarka pustinji niz lice.

Ispod strme Gere, pokraj Kamenaca,
Gdje kamenje golo u nebesa vapi,

Uz slovensko Liešće, kraj Dragoševaca
Do Metlike sjetni romone joj slapi,
Jadovanke tužne noseć med Slovence,
Žumberačka s kojih odjekuju brda,
Oplakujuć sreće rastrgane vience,
Štono ih je sudba potrgala tvrda.

Niz klisure strme djevojčica mlada
Spušta se do vode kô sunčana traka,
I rublje i lice oprati je rada
U veselu društvu drugih djevojaka.
Veselo je išla, da prišapne drugam,
Da jabuku danas donio joj dragi,
Da je došo konac ljuvenim joj tugam,
Da će sreće traci ogrijat ju blagi.

Vesele su bile drugarice njene,
Danas jednoj, sutra drugoj eto svata;
Samo jednoj oči suzom orošene,
Sušica ih čisto u krilo si hvata.
Sad je znala, da je pusta bila nada,
Kojom taj ju momak zavaravo često;
Sretna uz njeg bit će družica joj mlada,
A njen mir i pokoj za uviek je nesto.

Gledala je tužna, Sušice gdje vali
Jedan drugom svoje napuštaju mjesto,
I ti, što su prije cvieće preplitali,
Zadnji im je tračak med kamenjem nesto.
Dok sunašce drugoj veselo se smije,
U tom času njena zagasnula sreća;
Nad ugaslim tračkom suza joj se sije,
Kô nad odrom sreće samrtnica svieća.

Potočiću mili, biserne ti kapi
Rose rujne usne nevinoga čeda,
I staračko biedan umirući vapi
Za okrjepom tvojom, milijom od meda;
Ranjeniku često kvasio si rane,
Štono ih je biedan na vojnici steko, —
Za sumorne žege cvietak tako pane
Svojom žednom usnom na krilo ti meko.

Mnogo mlinsko kolo tvoja krila nose,
Brašno dajuć tužnim i veselim časom,
Kô sunčani tračak i kô munja, što se,
Potočiću, tvojim lieskaju pojasom.
Kad je vode dosta, žita dosta nije,
Kad je žita, vodu ledno pokri velo;
Jad i sreća tako kô cvieće i zmije
Uz isto se gorko ispreplíću vrelo.

Potočiću mali, izabrat su htjeli
Za granicu tvoje mironosne vale,
Žumberak od brata Slovenca da dieli
Ono pusto trnje uz tvoje obale.
Kad bi bratac bratu na domjenak htio,
Da na bratskoj grudi odlane si muku,
Tudjinac bi rad mu trnje namjestio,
Da si na njem prije okrvavi ruku.

Ne će, ne će tvoji zapriečit nas vali,
Tvoje bistro krilo zlatna šajka budi,
Hrvat i Slovenac gdje bi rad si pali
Zagrljajem bratskim na junačke grudi.
Kad pritisne žega ili zima kruta,
Najbliži na tebi prelaz će se naći:
Zajednička sreća ili tuga ljuta,
Nek sastavi ruke rastavljenoj braći.

XI.

Ja vas gledam, gledam kućarice male,
Štono ste kô suze po kamenju pale;
Sadanju i prošlu poznam vam sudbinu,
I sunašce sreće i žalosti tminu;
Pridigo sam često s vaših tajna velo,
Kolievčicu vidjeh, svate i opielo.

Mili Bože! tužna vremena su bila,
Krajinom je ropstvo razastrlo krila;
Krajišniku puška srasla se uz pleća,
Kućni tihi život rietka bila sreća:
Daleko na straži po čitave dane, —
Bog je samo znao njeg've ljute rane.

Oj krajino moja, krvava haljino!
Rietko tvom je sinku sunca tračak sinô;
Rietki steko sretnik poslje dugih jada
Službu kod oltara, u njoj tek da strada;
Tople krvi drugog okvasili vali,
Časničku đok zviezdu pred smrt su mu dali.

Da ste zdravo, mile kućarice male!
Kolievčicu mnogom sokolu ste dale,
Štono vam je ime proslavio svietom,
Nakitiv vas slave neuvelim cvietom.
Otačbini, crkvi i carstvu ste dale
Umnike na glasu, slavne gjenerale.

Tuj kraj onog malog okna bez stakala
Njekoč im je čedna kolievčica stala;
Plakali su do njeg kô dječica biedna

Ko i druga djeca i gladna i žedna, —
Dok im sreća sjajne ne otvori dvore,
Što i danas slavom njihovom se ore.

Postali su slavna, visoka gospoda,
Al' rietki se od svog odmetnuše roda;
Dobrotom im ove' krši obasute, —
Još i danas mnoge sirote ih ćute;
U zahvalnih suza bisernome sjaju
Spomen im se čuva u rodnome kraju.

Blago njima! Nikad ugasnuti ne će
Sjajni tračak sunca negdanje im sreće;
Kano dragulj kamen u suzah se sjaje,
I te biedne uviek proslavljuje kraje,
Rasvietljujuć jadnog siromaštva tmine,
Ne dajuć da nada u srcu im gine.

Drukčije je danas pokoljenje mlado,
Hladni vjetar vieka i njeg je savlado;
U tom hladu svietli njeg'vi traci ginu,
Čestitu mu što su kitili starinu;
Polomljeni križi starih vrh grobova, —
Još je malo živih slavnih mu sinova.

Aj vi moje mile kućarice male!
Štono ste kô suze po kamenju pale,
Ispod vašeg krova stupao sam često
U to milo, sveto pokojišta mjesto,
Prateć u grob oce i majke vam mile,
Blagoslov što živ su pod krovom vam bile.

Sad je s njima zadnja traka iznesena
Iz poštenih onih, al' tužnih vremena;

Nove dobe sunce u kuću vam sinu,
Nosi li vam svjetlo il' crniju tminu?
Ja sam suznim okom gledao, u grobu
Gdje uz starce staru sahranjuju dobu.

Gledao sam čudne krste vrh grobova.
Čitao sam na njih zlatna, sjajna slova;
Tuj časnici sniju i druga gospoda
Pokraj drugog svoga siromašnog roda:
Kolievčica ista sve je odnihala,
Zemljica im ista pokojište dala.

Gledao sam stare krste polomljene,
Gledao sam davne i junačke sjene;
Mir u grobu vama! proslavljene kosti,
Zviezde iz davnine, zalog budućnosti;
Makar teška bieda propašću nam prieti,
Vaše slave bar nam ne može oteti.

XII.

Oj visoki bregovi nada mnom,
I crkvice s tihim pokojištem,
I ti goro s tugom svojom mamnom,
Zaludu vam svietom para ištem.
Da' ste zdravo omiljeli druzi,
I ti vedra gorska sokolice,
Potočiću, sličan žarkoj suzi,
Štono pada pustinji niz lice, —
I ti Gero s krvavim kamenom,
Vi sirote i vi bogataši,
I ti starče sa siedim pramenom,
I vi djeco, angjelići naši!

Da ste zdravo gospoda visoka,
Što svog roda prezirali niste,
Niti od njeg odvratiste oka,
I tugu mu često ublažiste,
Boreći se, tudjinska da sila
Hrvatskoj ga ne otme iz krila.

Hrvatska je majka naša mila,
Njeno uviek grijalo nas sunce;
I kad nju je tuga oborila,
Suza osu i naše vrhunce.
Ove biedne kućarice male,
I vrletne, al mile planine
Hrvatskoj su mnogu silu dale,
Mnogi ponos mile otačbine.
Djedovi nam, uskočki sokoli,
Krš taj krvlju svojom nakvasili, —
Ako ništa, krš su bar taj goli
Kroz vjekove teško zaslužili.
A to rietko mironosno cvieće,
Na mogilah, u krvi procvalo, —
To su suze obranu proseće,
Da nas ne bi od majke kidalo;
Milije nam siromaštvo njeno,
Neg tudjinstvo, zlatom nakićeno.

Zapušteni, prezreni od svakog,
Zabijeni u kamenju svomu,
Nigdje nema siromaštva takvog —
Kô u ovom kraju nesretnomu.
I ta bistra žumberačka čeda —
Kano cvieće bez sunca i rose
Povenut će, jer im udes ne da,

Da ih krila po visinah nose,
Gdje su mnogi od njihova roda
Vrlinom si na daleko sjali.
Danas im je sinula sloboda,
Al' u ropstvo siromaštvu pali.
Milost, milost! ovom biednom puku,
Teška bieda i golemi jadi
Da mu zadnje sile ne utuku,
Da lihvarstva uteče gamadi,
Što mu težki znoj sa čela siše: —
Milost, milost! — il ga nema više!

Zadruga mu rastrgana, jadna,
S njom i njeg'va potrgana sreća,
Dječica mu i bosa i gladna
Jedva sretan na danak se sjeća;
Putevi mu zapuštene staze,
Osulo ih trnje i kamenje;
Po njih ljudi bliede sjene plaze,
Biedno blago pod teretom stenje.
Jao onom! koga udes biedni
U te puste zakovao kraje, —
Zalud srce za prosvetom žedni,
Viek napretka kraj taj ne poznaje,
I da nije hrvatske nam sviesti,
Što bi kraj taj ogrliti rado,
Teški udes moro bi raznesti
Žumberačko pokoljenje mlado
Širom svieta, da si pomoć ište:
Il' obranu, ili pokojište. —

Na grobu Andrije Palmovića.

ozdravili opet veseli slavulji
Rodne naše zemlje sagove zelene;
Zasjalo je cvieće sitni kô dragulji,
Reseć kosu Vesne netom probudjene.

Ah! vrh tvoga eno groba zelenoga
Poborniče mladi! idealnog' svieta,
Suzna žrtvo svoga zvanja pjesničkoga!
Istu čarnu Vesnu svladala je sjeta.

Rosnom suzom ona na križu ti zlati
Skromni natpis silnom srcu, duhu tvomu,
Rad bi suzu barem uzdarjem da vrati
A za pjesme tvomu srcu pjesničkomu.

Sipa sjetno rukom mirisnom si cvieće,
Pletuć vienac povrh tvoga mrtvog čela,
Zemljica što rodna na grob ti ga meće,
A kog ti je zloba uskratiti htjela.

Ne znala te sreća, ne znali te ljudi,
Nad njima visoko tvoj se genij vinu,
Gonile te svuda vrane divlje ćudi,
Al visoko genij tvoj nad njima sinu.

Tvoja biserduša s angjeli se združi,
Tvoje pjesme njim su davno znane bile;
A budućnost teško hrvatska nam tuži
Povrh tvoje puste tamburice mile.

Nestat' će ih sviju u vjekova sjeni,
Koji tebe ovdje poznat htjeli nisu,
A tvoj grob zeleni, prezren, ostavljeni
Zasjat će hrvatske slobode na visu.

Mala šajka tvoja sjetnog „korabljara“
Dospjeti će jednom do žudjene mete;
A budućnost naša puna zorin-žara
Okovat će zlatom čarne ti „sonete“.

Pa kada nam svane proljeće hrvatsko,
Kad slobodi našoj dodje zlatno doba,
Sjetit će se brata vjerno srce bratsko,
Samotnoga tvoga, zelenoga groba.

Sjedinjenoj Bugarskoj.

17. rujna 1885.

Da ste zdravo dična braćo na Balkanu!
Hrvatskoj se vesel uzdah s grudi vinu,
Sjedinjenu, složnu, srećom ovjenčanu
Pozdravljajuć vašu dičnu otačbinu.
Bedemi umieća survali se sami,
Srušila ih vaših uzdisaja jeka,
Boginja je pravde borila se s vami
I čeznuće tiho braće iz daleka;
Zahvalni ste bili izbavniku svomu,
Zato danas svoji u svojem ste domu.

Simeone slavni, blago tvojoj sjeni!
„Zlatni viek“ u tvojoj Bugarskoj se novi
Potomci su tvoji, srećom pomladjeni,
Danas nam na jugu prvi sokolovi.
Tek da im je tvoga duha veličine,
Da potresu zidjem gordog Carigrada,
Spasov krst da opet na Sofiji sine,
Da mu sveti plamen na tri mora pada;
Tuj da viekom sjaje, gdje i prije sjaše!
Kano sveti nakit budućnosti vaše.

Da ste zdravo dična braćo na Balkanu!
Slavenskom na jugu vi ste prvi tako,
Kojim zlatna zora budućnosti svanu, —
S vama jug se svomu cilju poprimako.
Od sad ćete braći kano zviezda sjati,
Sipljuć svjetlo nade kroz očajnu tminu,
Oj! i njih će sreće sunce obasjati,
Kad im dani kušnje u nepovrat minu;
Kad slobode suncu primaknu se sami,
Grijat će ih njeni posvećeni plami.

Da si zdravo i ti sirotice moja:
Otačbino biedna, tužna, izmučena;
Kad će minut dani tvoga nepokoja,
Kad ćeš biti sreće suncem osvjetljena!
Ne plači mi, ne plač', — krvave ti žrtve,
Junačka ti prošlost uz tebe mi stoje;
Pravda će ti nade uzkrisiti mrtve,
I povratit, slučaj oteo ti što je. .
Zlatne ćeš slobode suncem obasjana:
Sretna pružit ruku braći sa Balkana.

Na groblju.

Nema više, oče dragi!
Na tom groblju groba tvoga,
Gdje si steko pokoj blagi
Pokraj vjernog stada tvoga.
Mladjan si nas ostavio,
Poniev u grob svu nam sreću,
Al gdje dragi grob ti bio,
Zaboravit nikad ne ću.
Srce me i danas zove,
Tu da plačem u samoti:
Poput harfe Eolove,
Poput vjetra na Golgoti.
Tužne slike, tužne misli
Bolnom mi se dušom gone,
Oblaci mi čelo stisli,
Suze mi se na grob rone.
Kô da vjetar rakom struji,
Bol se mojom dušom kreće:
— Il' se lomi na oluji
Zadnje lišće, zadnje cvieće. —
To su moji ideali,
Moje želje, moji snovi;
Svi su u grob popadali:
Izranjeni golubovi.
Jedan samo čvrsto stoji,
Čvrst kô Sion sred gromova,
Pustinju mi srca poji
Kano stiena Horebova.
Ja ću pred njim klečat doviek

Kô pred krstom sred Golgote,
Na kom njekad Bog i čovjek
Biedno ljudstvo paklu ote.
Ah! kada je carstvo tmina
Svjetlo svieta zastrt htjelo,
Naša bje mu otačbina
I Golgota i raspelo.

Doskora će možda...

Doskora će možda bojna jeknut trublja,
Zaigrati davor očajno si kolo,
Krvavi svoj plamen ratna sipat zublja
Ponosnoj Evropi na čelo oholo,
Genij našeg doba u boj će da krene,
Škripat će stupovlje sjajnom njeg'vom domu,
Babilonu novom survat će se stiene,
Drhtat mu idoli na priestolju svomu;
Srazit će se misli dugo sakrivene,
Tajne želje jekom gromova će orit,
Uzdasi i čežnje silom prigušene
Zamahom će strašnim lomaču razgorit;
Pepeo lažnih krinka, pustog sjaja pljeva
U gorućoj lavi nevidom će nestat,
U gromova buci, u bljesku mačeva
Lažna će sloboda bitisati prestat;
Narodi će knjige pootvarat svoje,
Pokušat izravnat račune si davne,

Tražit da se vrati, oteto im što je,
Ideale svoje povjesnice slavne;
Davor je razaslo ptice zlokobnice
Skoro krvca zemlji okvasit će lice.
Blago vama, koji željkovaste davno
U toj bojnoj vrevi k stalnom cilju doći,
Il' ga na bojištu izvojevat slavno,
Il' se sastat s njime u vječnosti noći;
Blago vama, koji pri strašnom računu
Ne trebate vraćat, što ste stekli krivo,
Već imate knjigu vjerovnika punu,
I čekate na njih dugo, milostivo;
Blago vama, koji svojoj otačbini
Svoje žarko srce pokloniste cielo,
Nit vas druga briga niti jad ne kini,
Nego njeno milo razvedriti čelo;
Blago vama, koje vjerenica voli
Najviše rad toga, što ste vjerni rodu,
I gdje istim žarom majka s djecom moli,
Za otca i cielog naroda slobodu;
Ponosom će vaši u boj vas opravljat',
Njihov ponos vas će sokolit' u boju,
Ponosom si braću vi ćete pozdravljat'
Otačbini krvcu darovati svoju;
Za vas bojna trublja ništa strašna nije,
Budućnosti ljepše kroz nju zora sije.
Liepa moja mila otačbino draga,
U toj bojnoj vrevi što l' ćeš ti sirota,
Preko tvoga milog i svetoga praga,
Kako li će bojna pregrmiti slota?
Ti svoj cilj imadeš, imaš povjest svoju,
Uviek si mi stala uz pravdu i kralja,
Nit imadeš vraćat u tom strašnom boju,

Tebi stari dug tek isplatiti valja.
Liepa moja mila otačbino draga!
Sinovi će tvoji opet u boj poći,
I do tvoga milog i svetoga praga
Krvavi će boja možda plamen doći,
Proplakat će opet tvoje vjerenice,
Prateć u boj slatko sudjenje si svoje,
Slušam vapaj majkâ i sitne dječice,
I sinove gledam boriti se tvoje;
Oj kada bi krvca štono će ju prolit,
Otačbino! tebi bar u korist bila,
I s molitvom što će za njih se izmolit,
Kad bi svomu cilju ti mi se dovila,
Otačbino slatka! ja bih blažen bio,
Kad bi za te svoju krvcu si prolio

Poeziji.

Kud god moje krene oko,
Na daleko, na široko
Ne ima tebi ravne oj,
Biser cvieće mojih sanja,
Suzo moga mladovanja
Angjeoče slatki moj.

Kad mi bura dušu stresa
Borbom zemlje i nebesa,
Ručicom mi takneš pram;

Tiho — bura tad utoli
Čarobno se srcem proli
Mjesečine sjetan plam.

Obliše me slatke suze,
Moje oko ronit uze
U oblacim plavima,
Gdjeno lebdi tvoja slika
Uzvišena i velika
I pamet mi otima.

Nevidice, sve tihance,
Kroz svjetske me vodiš klance,
Gdje ti s oka nebo sja,
Svjetski bruj me da ne smete,
Njegov prah me ne zamete,
Da te budem vriedan ja.

Zato ja se k tebi vraćam,
Ja se opet pjesme laćam,
Do tebe je jedin put.
Od rastanka što me sleti,
Tvojim okom daj posveti,
Glavu sklanjam na tvoj skut.

Memento . . .

Od ljudskoga pametara
U Dunav se Drava slieva,
A kraj Drave veseo Hrvat
Uviek istu pjesmu pjeva:

„Oj da sam ja Dunav rieka,
A ta Drava da je vino,
Popio bih rieku Dravu
Za te, slatka otačbino.“

Susjedi mu preko Drave
Smijući se šapću samo,
„Pijte, pijte, vesel'te se
Mi radimo, a slušamo —“.

Inferiorna rasa.

I pravo je, što nam vele:
Mi Slaveni, mi smo žene,
Brze na smieh i na suze,
Govorljive, posvadjene;
U zanosa prvom času
Prihvatiti gvoždje vrelo,
I očajno pred olujom
Junačko si pognut čelo.

A ne znamo skupa stati,
Čvrsto složno kano stiene
Ironija bure ori
Kroz prozore otvorene,
Grije li nas sunce sreće,
Obiesni smo i ne znamo
Izmisliti što bi mogli,
Da se jače počupamo.
Je li samo fraza zvonka,
Je li čudna, nemoguća,
Je l' se blista i šareni,
Uskipjet će glava vruća.
A srca smo milostiva,
I pošten je nama svako,
Samo ako brat nam nije,
I nije li koga smako.
Dodje tudjin, on nas pozna,
Njeg'va briga, naši jadi,
Baci kakvu kost medju nas,
Mi — u kose, — a on: radi,
Pa kad već nam tudja krlja
Ispila je krv do kosti,
Na koljena popadamo,
I prosimo još milosti.
Sa ponosnog njeg'vog oka
Ogrije nas pogled jedan, —
Blaženi smo, — takov pogled
Sve je naše sreće vriedan.
Što su rane, što nam zada,
Što uvrede dugih ljeta, —
Zaboravit mi smo brzi,
Dok nam njeg'va milost cvjeta.
Ta on nije ni kriv bio,

To su kriva naša braća,
Pa sad treba, takvoj braći
Krivda da se krivdom vraća.
Borimo se, trgamo se,
Što je bilo u davnini,
Dokle sižu granice nam
U povjesti davne tmini.
A tudjinac, on nam pušta
Povjesničko staro groblje,
Trgajmo se oko njega,
Dok smo živi njeg'vo roblje.
Na slavenskom našem jugu
Izumrli svi Slaveni,
Razmrvljene to su stranke.
Ideali sahranjeni.
A tudjinac, bič u ruci,
U jedan ih jaram hvata:
„Ne htjedoste braća biti,
Ajd' u jaram brat do brata.
Orat' ćemo vašu njivu,
Ja ću svoje dati sjeme,
Možda nikne iz tog roda
Kakvo novo, bolje pleme.
Jer ovakvi, kakovi ste,
Bolje da vas niti nije,
Za slobodu jošte niste,
Za jaram su vaše šije!"

— — — — — — — — —

Noli timere!

Sve što više živim s ljudma,
Sve se više ljudi bojim,
Sve se više sebi vraćam,
I mislima bavim svojim.
Vjera ljubav, požrtvovnost
Rietke li su danas stvari,
Na tom svietu bolje prodje,
Tko se bolje propazari.
U vrtlogu tog života
Tek nas jedna drži nada,
Tamo gore nad oblaci
Da još Onaj Isti vlada.
Pravedan je, milostiv je,
Ustrpljiv je, dugo čeka,
Kad kad samo svetim gnjevom
Pozagrmi iz daleka.
Katkad pošlje iskušenje
Da se griešni čovjek kaje,
Il' zahvati obiesnika,
Neka više ne ustaje.
Narodi su sve to gori,
Pamet bogu već prkosi,
Prezrelo je čovječanstvo
Vječnost će ga da pokosi.
Dva tri sitna tek korala
U tom svjetskom oceanu
Doba svoje očekuju,
Da na božjem suncu planu;
Nek plemena vide gorda,

Da se za njih Onaj brine,
Koj' ni sitnom ne da crvu
Na dnu mora da pogine. —
Liepa moja otačbino,
Snašli su te crni dani.
Kad mišljasmo, stari jadi
Da su svi već okajani.
Dovela te tvoja djeca
Do tog jadnog stanja tvoga,
Prodala te tvoja braća
Kô Josipa nevinoga.
Bog to vriednost tvoju kuša,
Spasit će te ko Isaka,
U posljednjem teškom času
Ona ruka iz oblaka.
Krenulo ih mnogo s tobom
Kroz pustinju do Kanana,
Malo će ih zagledati
Tvoja zemlja obećana.
Klonuli su u pustinji,
Malo ih je, djece tvoje,
Što pomažu krst ti nosit,
Što uz tebe vjerno stoje.
Malo ih je, al je s njima
Narodne nam genij sreće
I prijatelj sviju malih,
Što sirotu priezriet ne će.

Majci.

Srebrna je tvoja kosa,
Lice ti je već uvelo,
Umorne su tvoje ruke
Klonulo je tvoje čelo;
Kô sred groblja crkva mala,
Kada na nju sniežak pade,
A oko nje sahranjeni
Ljuti boli sjajne nade,
Kandioce u crkvici
Sipa svjetlo i toplinu,
Majko moja! tako gori
Tvoje srce svome sinu.
Kroz oluju mog života,
Iz daljine, iz tudjine
Nose mene misli moje
Crkvi duše materine.
Ogrijane, posvećene
Na tom dobrom srcu tvomu,
Vraćaju se s blagoslovom
Sreću noseć mojem domu. —
Pa se zato molim Bogu,
Da poštedi siede vlasi,
Da još dugo u crkvici
Kandioce ne ugasi.

Mojim prijateljima.

Pozdravljam vas, moji druzi vjerni,
Pozdravljam vas, prijatelji mili,
Što ste vjerno stajali uz mene,
Kad su za me teški dani bili,
Spokojan sam, ne bojte se za me,
Ostao sam, što sam vam i bio,
Mirno snosim sve miene sudbine,
Nit bi komu osvetit se htio.
Nikad srce tražilo mi nije
Ni bogatstva ni visoke časti,
Nit pogibah za strmim visinam,
Gdje je lako pokliznut i pasti.
Ja sam blažen u svom neimanju
I u carstvu svojih ideala,
Sretan, do sad što još nikad nije
Na njih sjenka očajnosti pala.
Kad je sudba namienila meni
Sveti poziv hrvatskog pjesnika,
Ja se zakleh, kroz trnje i cvieće
Dielit sudbu roda si patnika.
Ne kajem se i vjerujem čvrsto,
Da će ljepši svanuti nam dani,
Teški časi rodoljuba pravih
Uspjehom će biti ovjenčani.
A dok rodu nije dobro momu,
Ni u sreći ne bih sretan bio,
Nit od mnogog današnjih sretnika
Ne bih sreće preuzeti htio.
Ako l' svieća otačbine moje

Na oltaru vječnosti već gasne,
Nek i sreća s njom dogori moja,
Vječnim sankom uz nju neka zasne.

Od svih strana...

d svih strana zasiktaše
Otrovane, gladne zmije,
Da hrvatske kraljevine
Nit bijaše, nit je nije.
Da smo samo odsjev mali
Tudje misli, tudje krune,
Što na naše siromaštvo
Potrošiše milijune.
Državno nam da je pravo
Tekar sanja vruće glave,
Štono vriedi kô i bajka
Povjesničke naše slave.
Krešimiri, Zvonimiri
Da su puste priče samo,
Da nit kakve povjesnice
Ni jezika ne imamo.
Dubrovnikom, ravnim Sriemom
Naše cvieće da ne cvate,
A uz more da na prste
Prebrojit' ćeš sve Hrvate.
Slavonija da i nije
Pod hrvatskom krunom bila,
Nit hrvatska zastava se

Dalmacijom kršnom vìla.
Da je blizo ono vrieme,
Kad nas ne će biti više,
Silni vali tudjeg mora
Da se na nas uspjeniše.
I tko ima zdrave oči,
Da već biesnu pjenu vidi,
Jurišati na te krvlju
Oblivene sto put hridi.
I zato se narod neka
Svake lude borbe mane,
Na koljena pred dušmanom
S polomljenom sabljom pane.
Tako, tako, baš je pravo,
Radujte se tako samo,
U danima crnim našim
Treba da vas upoznamo.
Oči su vam zasjenite
I od moći i od sjaja,
Ne vidite, kako svjetlo
Od tmine se već odvaja.
Kako svježi povjetarci
Otačbinom našom struje,
Kô osvježen duh hrvatski
Poslje bure i oluje.
Pet sto ljeta teške borbe,
Pet vjekova crne tmine
Nisu mogli s lica zemlji
Zbrisat naše otačbine.
Kad su slavni djedi naši
Za krst časni krvcu lili,
Svaku kaplju njine krvi
Angjeli su pokupili.

More krvi mučeničke,
Za krst časni proliveno,
Kô nebeska past će rosa
Na čelo joj umoreno.
Sunce će ju ogrijati,
Procvasti će njeno cvieće,
Proć' će dani iskušenja,
Al' vas više biti ne će.

Veličajnoj sjeni najumnijega Ilira

Ivana Mažuranića.

opusti mi, veličajna sjeni,
Skromni pjesnik mladjem naraštaju,
Da pozdravim duh tvoj uzvišeni
U duhova besmrtnika kraju.
Crna tuga diljem otačbine,
Potres duša, srdaca tjeskoba,
Svjedokom su tvoje veličine,
Baštine nam iza tvoga groba
Ti nam klonu, sjajna stožerina
Književnoga našeg preporoda,
Kô da puče zemlji osovina,
Maknuv sunce sa nebeskog svoda.
Petstoljetne našeg roda jade,
Gorke suze izmučene raje,
Njenom krvi okupane nade,

Njene želje, njene namišljaje,
Nadahnućem, kakvo nebo daje
Apostolu roda izabranoga,
Opjevo si njegove očaje,
Evangjelje juga slavenskoga.
„Čengić ago", pjesni uznosita!
Narodnog nam jezika biserje,
Napisano slovi od granita
Veleumne duše neizmjerje:
Veleumni tvoj nam pjesnik eno
U narodnom našem Panteonu
Spustio je pero polomljeno,
I na vječni počinak nam klonu.
Med ilirstva izbrane junake
Kralj po duhu mirno stupa eto:
Sveti kangjel njine mirne rake,
Krunišuć im pokojište sveto.
S njime leže posred crnog groba
Ponajveći od svih velikana
Književnoga novijega doba,
Najumnija glava uvjenčana.
Povjest naša primila je s njime
U dvoranu slavnih naših djeda
Jedno sjajno i bezsmrtno ime,
Našoj slavi što potamnit neda.
Jest — bilo je maljušnih duhova,
Što su htjeli potamnit mu slavu,
Podrezat mu krila sokolova,
Mudru trnjem ovjenčati glavu.
Uz kolievku veleumu svakom
Žuta zavist svoje trnje sadi,
Povjest svieta najvećim junakom
Povrh trnja spomenike gradi.

U vjekova veličajnoj sjeni
Veleuma likovi golemi
Na grobnicam dušmana slomljenih
Sjaju kroz noć sjajni kô alemi.
Pa i šta će svjetina da zbori, —
I o Kristu svjetina je gruba
Govorila čudesa da tvori
U imenu crnog Belzebuba,
A u našeg mrtvog velikana
Dva su sjajna veleuma bila,
Jedan od njih popuni „Osmana“
Drugi bješe Čengić-age vila!
Nije njeg'va baština velika:
Dva alema: najveća im ciena,
Našoj knjizi ponajveća dika
U hrvatskog i srpskog plemena.

Andriji Kačiću-Miošiću.

vje sta ljeta preko svieta minu,
Veleumni starče Milovane,
Tvoja zviezda na nebu da sinu,
Rasvjetljujuć našeg juga strane.
Dvje sta ljeta povjest našeg roda
Čuva tvoju uvjenčanu sliku,
Dvje sta ljeta sjajni duh tvoj hoda,
Nadu noseć rodu nam patniku,
Dok nam na rod crna tmina pala,

Dok nam vile pozamukle mukom,
Tvoja divna vila propjevala
Veleumnim al' narodnim zvukom,
Propjevaše visi i doline
Slavom naših narodnih junaka,
Širom naše liepe otačbine
Nadom duša zadrhtala svaka;
Jer iz pjesme naučiše tvoje,
Da o slozi juga slavenskoga
Svaki dušman glavu razbio je,
I da poraz bila mu: nesloga.
Tvoja vila, starče Milovane,
Nebeskim nas poučila slovom,
Svi mi da smo jednog stabla grane,
Sjajno perje krilu sokolovom.
Sve razlike vjere i imena
Naše krvi promienile nisu,
Jedne majke djeca smo rodjena,
Dušmani nam zajednički svi su.
Dvje sta ljeta, starče Milovane,
Duh tvoj sjajni medju nama živi,
Prikupljujuć grane pokidane,
Da se slože, da im sviet se divi.
Poštovanje dvje sta drugih ljeta
Na tvom grobu susreće se danas,
Tvoja pjesma i nauka sveta
Nije čara izgubila za nas.
I što dalje, tvoja mila slika
Štovalaca sve će više brojit,
Najmilijeg našega pjesnika
Sve će više srdaca prisvojit.
Ne, ti za nas nikad umro nisi,
Mi tek oku iščeznusmo tvomu,

Dok nas traje, uza nas i ti si:
Prorok našem jugu slavenskomu.
Oko tvoga skromnog spomenika
Naraštaji roda će se redat,
Nauka će diva — svećenika
Potomstvu se našem propoviedat.
Oj! doći će možda jednom doba,
Da nas mine putir naših jada,
Da vrh tvoga proslavimo groba
Ostvarenje tvojih svetih nada! —

U slavu dru. Ljudevitu Gaju

o otkrivanju spomenika u Krapini 27. rujna god. 1891.

Na prelomu dvih gordih vjekova
Čovječanstvo pridiglo se bilo,
Struja ga je prodahnula nova,
Ne bi l' stare lance polomilo.
Miso sviju od predaja jača
Obasjala srca svih naroda,
Po garištu povelja korača:
Ravnopravnost, bratstvo i sloboda,
I pukoše na bastilji stiene,
A sloboda, kô goruča lava
Spasila je kaste poveljene.
I kô biesan konjic poigrava.
Krvav barjak ponosno se vije,

Ruši krune, crkve i oltare,
„Plava krv“ se potocima lije,
Peruć grieke tiranije stare.
Zemlja poče jurišat na nebo,
Razum Bogu prkositi stao,
Tad se svemir cieli zakolebo,
Cieli sviet je strahom zadrhtao,
Kroz oblake krvi i topova,
Kô Izrajil kroz crveno more,
Novo vrieme slobodnih duhova
U slobode uljezlo je dvore.
A na prag mu silan heroj stade,
Zemlja pred njim poniknula nice:
Bonapartu vječna miso dade,
Novo zemlji da udesi lice.
I on diže iz grobnice stare,
Uspomene na Ilirstvo davno
Nek uz svoje uskrsnule čare
Stvori novo potomstvo si slavno.

* * *

Tamo dolje na slavenskom jugu,
Gdje se istok sa zapadom grli,
Kô crkvica u samotnom lugu,
Sanak sniva rod naš neumrli,
Sablju si je otpaso vitešku,
Klonule mu izmučene ruke;
Svršio je svoju borbu tešku,
I na nove priprema se muke.
Svoju sreću svietu je žrtvovô
Za krst časni i slobodu zlatnu, —
Čovječanstvo ne treba ga novo,
Dopjevo je svoju pjesmu ratnu.

U grobovih ovjenčanih slavom
Djedovi mu vječni sanak sniju;
A na poljih preraslijeh travom
Sinovi im gorke suze liju.
Mjesto hvale: „barbarim ih zvali“;
Sirotinju nekrivljenu njinu
Svojim smiehom zagrčit su znali,
Prezreli su našu otačbinu.
Bože, Bože . . . al je tužno bilo,
Mrtvačka nas prekrilila tama;
Plemstvo nam se staro odrodilo,
Nigdje nade, knjige ni pjesama.
U narječja razna razdrobljeni, —
Kmetovala naša raja biedna,
Kraj naroda drugih prosvetljenih:
Hljeba gladna, a prosvjete žedna.
Grmljavina teške olujine,
Što u pepeo stari sviet obara,
Preko naše tužne otačbine
Pregrmila bez ikojeg čara.
Tada pjesnik* iz onih vremena
Nad grobnicom otačbine naše
Spustio je krila polomljena
I gorke mu suze prokapaše.

* * *

U najljepšem otačbine kraju,
Kraj rodišta slavne braće troje,**
U najvećem narodnom očaju
Sjajne zviezde tračak prosjao je.

---

* Ivan Drkos u pjesmi: „Genius patriae super dormientibus filiis.“

** Ruševina grada Krapine, rodište: „Čeha, Leha, Meha.“

Obasjao vise i doline,
Ljute rane i nevolje teške
Zapuštene naše otačbine,
I lovore povjesti viteške.
I ta zviezda zadrhtala sjajna,
I suza joj na Hrvatsku pade,
To bje suza gorka i očajna,
Posvećena u putiru nade.
U tom našem divnom Nazaretu,
Ti se rodi, Ljudevite Gaju,
U tom novom vremenu i svietu,
Tudjem suncu, a našem očaju.
Dobar sinak svoje dične majke
S njom nad srećom svog si roda plako,
I slušao njene čarne bajke,
Da to njekoč sve bješe inako.
Slavnu povjest dičnog roda svoga
Nosio si svedj na srcu svomu,
Moleć Boga, sreća i sloboda
Da osvane rodu hrvatskomu.
Širom svieta pribiro si znanja,
Proučavo putove i ljude,
Ne bi l' tvoja oživjela sanja,
Da tvoj narod jednom sretan bude.
Riedak mladić, ti si dobro znao,
Bez jedinstva da ni sreće nije,
I slavno si ime izabrao,
Sva plemena srodna da ovije.
Ilirsko si prihvatio ime,
Vjerujuć im u Slavenstvo davno,
Ne bi l' braću predobio time
Za budućnost i jedinstvo slavno.
Ne bi li se svi južni Slaveni

U junačko kolo uhvatili,
I u jednoj prosvjeti spojeni
Budućnost si ljepšu pripravili.
Tvoj je pogled sezo u daljinu,
Orlovskim si sastavio krili:
Svu budućnost našu i davninu,
I u slozi što bi dohvatili.
Što na jugu bješe sokolova,
Pod zastavu sletješe se tvoju,
Tvoja rieč ih uz tebe prikova,
Prve vodje u duševnom boju.
Sve biserje naše otačbine
Zasjalo je uz vojvodu svoga,
Zadrhtaše visi i doline
Pod odsjevom grba ilirskoga.
Zaoriše davorije slavne;
Hrvatska se iz pepela diže;
Oživješe uspomene davne,
A drug drugu na domjenak stiže.
Sva su srca napojena čarom,
Sve ih ljubav za narod opaja,
Oči gore zanosom i žarom,
Svuda odsjev zemaljskoga raja.
Nikad više ni poslje ni prije
Takov zanos ne obuze duše,
Svuda život i kipti i vrije,
Pjesma ori, opreke se ruše.
Knjiga cvate, a društva se šire;
A tko braći jednom dao ruku,
Taj kô Ilir žive i umire,
Ilirstvo mu smrtne blaži muke.

*
* *

Kano sanja što umine tajno,
Kano zora što ustupa danu,
Ilirstvo je izčeznulo sjajno
U Hrvatstvu suncem obasjanu.
Drvo se je razgranilo bujno,
Što ga otac Ilirstva zasadi,
Pod njim već je niknulo nečujno
Novo cvieće, novi rukosadi.
U njegovoj ponositoj sjeni
Izmoreni mirno borci leže,
Ah! još nisu dosta prežaljeni,
Još su njine uspomene svježe.
Vrieme leti i vrieme nas kori:
Velikanom diž'te spomenike,
Dokle vrieme i vas ne obori,
Vas neharne njihove dužnike.
Oprostite, uzvišene sjene,
Još moramo boriti se teško,
Ruke su nam svedjer umorene,
Djelo vaše čuvajuć viteško.
Oprosti nam i ti, sveta sjeni,
Preporoda našega prvače,
Književnosti oče proslavljeni,
Ilirstva nam najveći junače;
Oprosti nam, još smo uviek mali
Za spomenik tvoje veličine
Još nam sloge i ljubavi fali
K pravoj sreći naše otačbine.
Sve što vidiš, da imamo danas,
S tvojom slavom mi to spojit znamo,
Ti si sve to pripravio za nas,
Tvoj amanet vjerno mi čuvamo.
I što ima zahvalnih Hrvata,

U divnomu našem Nazaretu
Oko tvog se spomenika hvata,
Cjelujuć ti uspomenu svetu,
Moleć Boga, da nam opet dade
Sveti zanos ilirskoga doba,
Da izlieči naše nove jade
Svetom slogom oko tvoga groba.

Uspomeni Jana Kollára.

Što već ljeta zviezda tvoja sjaje
Slavenskomu nebu sa visina,
Pod tim svjetlom brat brata poznaje
Slavskom moru kud pukla pučina.
Velikog ti srca na oltaru
Kô svjetiljka Bogu posvećena
Gorila je u nebeskom žaru
Bol i nada svih slavskih plemena.

Sto je ljeta suza i očaja
Trebalo nam, da shvatimo tebe,
Da svetošću tvojih osjećaja
Okupani opoznamo sebe.
Obnovivši veze pokidane
Slavenske nam prošlosti daleke,
Snažnom stablu da smo svježe grane,
Silnom moru pritoci i rieke.

Svježe krvi, nove treba spreme,
Umorno je cielo čovječanstvo,
Slavenstvu se približilo vrieme,
Sveto da si ispuni poslanstvo;
Da milotom srca slavenskoga
Ledno lice preobrazi svietu,
I vedrinom svježeg duha svoga
Pokaže mu nebešćansku metu.

Blago tebi u Slavenstva raju
Apostole sloge svih Slavena,
Još i danas tvoje nade sjaju
Na oltaru slavenskih plemena.
Hrvatski ti skromni pjesnik eto
Slava! kliče iz zahvalnih grudi,
Slavensko jer tvoje geslo sveto
Hrvatsku nam iz groba probudi.

Prvu baklju ti u ruke dade
Svjetlonošam našeg preporoda,
Nove rodu da upale nade,
Da mu sine svjetlo i sloboda,
I da sretan uz slavensku braću,
Pozivu si uviek vjeran svomu,
Primi svoju zasluženu plaću
Svoj da bude u svojemu domu.

EPSKO-LIRSKE PJESME.

Pjesme svakidanke.

Proslov.

Ajte u sviet pjesme moje,
Pjesme moje svakidanke;
Ajte u sviet suze moje,
Suze moje jadovanke,
Žalostne su vaše slike,
Ja ih nisam izmislio;
Sve te jade i patnike
U taj vienac tek sam svio.
To su našeg roda boli,
Našeg vieka to su rane:
Ja ih samo suzom polih
U tom viencu nanizane.
Nisam htio, da očajem
Čiju dušu zaogrnu;
Ja sam htio općim vajem
S lica skinut kopren crnu,
Da vidimo, gdje nas boli.
Koji li su naši jadi,

S česa naša sreća toli,
Naraštaj nam gine mladi.
A mi znamo, da smo krivi
Sami zloći našeg vieka,
Bud'mo sebi milostivi,
Sami sebi tražmo lieka.
Dok nam avet bure crne,
Što ju pakost vieka rodi,
Zviezdu nade ne utrne,
Što nas k vječnom cilju vodi.

Siročad.

Prosulo je sunce žeravicu žarku,
Žega je na zemlji kano na ugarku;
Liepo li je vama u mramornih dvorih,
Samo da vam srca nisu ko mramori.
Livadam su prvu odrezali kosu,
Požnjeveno žito poljane već osu;
U svog lica znoju marna žetelica,
Previja mu rane i gladi mu lica;
Družica joj vjerna, pastirica mala
Gleda plavu vojsku, što je popadala,
I sve nešto traži i sagiblje glavu,
Nestašno cvrkuće, pjeva joj u slavu,
I bojištem kupi drage uspomene.
Sitno zrnje, djecu vojske pokošene.
Ne sije, nit žanje, ipak liepo živi.
Bog se brine za nju, otac milostivi.

Zašo sam u šumu, da potražim hlada,
Da isplačem suze polomljenih nada;
Sumorna me miso zanie u daljinu,
Mladosti gdje sanci u grobnici ginu.
Čija l' tu je ruka u san uljuljala
Izmorena žegom dva dječaka mala?
Travica im svoje raširila grudi,
Lišće tiho šušti, da ih ne probudi. —
Stisnu mi se srce, dva su sirotana,
Košuljica na njih crna, poderana;
Ah! te crne kose, tamne trepavice
Ne ljubnuše davno majčine usnice.
Gledo sam im lica i te sitne kosti,
Gledao sam sliku biede i žalosti.
Mora da su braća, isto im je lice,
Još se u snu grle malene ručice;
A torbicu malu, sve uzdanje njino,
Stariji je mladjem pod glavicu svino.
Milo mi je bilo, uzdahno sam tio,
Stariji je bratac uzdah osjetio;
Kroz trepavke crne sinu oči plave:
Nebo tugom proli ruže mirisave.

„Čija li ste djeco, što vas dogna amo?“
Diete me je čudno pogledalo samo.
„Čiji li smo, odkud, to tek tvorac znade,
Znam tek, da smo djeca majke liepe mlade,
Štono pred dva ljeta s ovog podje svieta,
Da s angjeli božjim po nebu se šeta.
Ah! dobra je, vele, kano angjel bila,
Radi nas se mlada Bogu odselila.
Hranila nas znojem mladjanog si lica,
Pojila nas suzom liepih si očica;

A kad nije mogla zaraditi dosti,
I u ljudih kada ne nadje milosti,
Vele, da je kosu prodala si sjajnu,
Da prehrani djecu, svoju slatku tajnu.
I da svoje liepe zube je prodala,
Ne bil' svojoj djeci život olakšala.
Ah! bila je angj'o naša majka mila,
Samo nas je male, male ostavila!
A nas dvoje djece odnieli su ljudi,
Metnuše nas nekoj starici na grudi,
Al' te grudi bjehu ledene ko stiena,
Nije bila mati, bila je hijena.
Zalogaj nam svaki miešala s pelinom,
Plakali smo gorko za brigom majčinom,
I da ne bje mene, moj bi bratac mali
Pogino od gladi, žedji i pečali. —
Al' i to smo jošte lako podnest' znali,
Nu jedno nas jutro u sviet otjerali:
„„Ajte u sviet bieli — bezimeni psići,
Tražite si oca, jadni beskućnici;
Do sada je barem kadkad nešto slao,
Sad je valjda drugoj već u mreže pao;
Jer nit znadem, tko je, niti za vas pita,
Jeste li mu bosa, jeste li mu sita;
Ajte u sviet za njim, vaše kletve striela
Ne bi li vas možda na prag mu doniela.““ —
Pa smo u sviet pošli i gladni i žedni,
Nebo je visoko, a ljudi su ledni:
Tri već dana toplog okusili nismo,
Zaplakasmo oba, pak se pomolismo
Našoj dobroj majci, da nas k sebi prime,
Da nam ne da tako poginut sasvime.
I ko da smo vidli jedan oblak mio,

Koji nas je svojom rukom prihvatio,
Il' to bješe sanak, što ga majka mila
Za sirote svoje biedne izmolila."

*

Sakrio sam suze, da ne vide djeca,
Njihova mi tuga jošte srcem jeca,
Zagledah se u dalj, — visoko na briegu
Zagledo sam kuću, bielu sličnu sniegu.
Gusto drvlje sipa lagodnu si sjenu
Na tu liepu kuću i družinu njenu;
A u kući sjedi starac samoživi,
Lice mu je slično izoranoj njivi;
Iznad mutnih oči rieke trepavice:
Nad jezerom mrtvim svenute grančice.
Kol'ko li je strasti tu na odru svomu,
Kol'ko crnih grieha u jezeru tomu,
Kol'ke li srdaca to je oko smelo,
Kol'ka li je kletva na to palo čelo!
Ah! kad striela kletve zapali tu dušu,
Kad prosine savjest kroz duševnu tmušu,
Kada sine baklja u ponore strašne,
Kad oživu sjene krvave, užasne,
Kad zapeku suze samo prisušene,
Kad oživu žrtve nevjerom slomljene;
Kletve, obećanja, prekršena, strta,
Kad te stanu gonit poput biesna hrta,
Ugašene oči kad se upru u te,
Kad oživu ruže prerano svenute,
Jao tebi starče! — kuda li ćeš, kamo?...
— Otvara se prozor, i on gleda amo:
Gleda na te male angjelke nevine,
Biedne žrtve grieha i ljudske taštine.

Zahvalnice suze iz tih milih oči,
Smirile bi crva, što ti savjest toči.
— Al' kameno srce bije ti u grudi;
Jao! — kad se savjest prekasno probudi.

*
*   *

Kano da ga uzdah rastopi gorući,
Otvara se prozor na dnu bieloj kući,
Nekoj mladoj ženi sunce ljubnu glavu,
Dječice joj dvoje kosu zlateć plavu,
I kad joj se pogled u daljinu ote,
Zamjeti joj srce mladjane sirote!
I u njenoj duši krenula se tuga,
Pomislila na svog bolesnoga druga.
„Avaj da mi umre!... od straha pretrne —
„Da ugasi samrt njegve oči crne,
Što bi tada moje male sirotice,
Tek uz moje dvije ruke radilice!" —
I kroz plač doviknu dva dječaka mala,
Pak im dosta hrane i milošte dala,
Našla je i ruha, liepo ih odjela,
Tisnula im cjelov na ta liepa čela,
S blagoslovom, kako samo mati daje,
Stišala im na čas sirotinjske vaje.
Gledala je dugo oči zaplakanih,
Gdje veselo gredu dalje sirotani.
Blago tebi majko! Bog ti vidje djelo,
Vratit će ga tvojoj dječici za cielo!

*
*   *

Podaleko tamo na mramornoj ploči,
Ponosan se natpis zlatnim slovi koči;
Lovorom na krstu uvjenčana slika,

Kratka poviest vieka toga pokojnika.
Al' što bljednu slika i taj natpis plamni,
Što li namah drhtnu, kano da potamni:
Žalosnica vrba spustila je grane,
Da podvori hlatkom male sirotane.
Milo li je mala zapjevala ptica
Vrh sananih glava malih sirotica.
A duboko' dolje u toj tamnoj raci,
Ko da su se crni zagrlili mraci,
Dvostrukom težinom padoše na grudi
Pokojniku, što ga sahraniše tudi.

Mati.

Kô na leglu ljutih zmija,
Po logu se svomu baca,
Pa se muči i previja
Ko od zmijskih poljubaca.
Trepavice ko olovo
Spuštaju se, pa se dižu
Što je htio, što li snovo,
Mahnito mu oči strižu.
Gle u kutu pred ikonom
Majci božjoj žiža gori,
Pomogla je milionom,
Pak i on joj tužan zbori:
„Majko božja! smiluj mi se,
Duši mojoj mir povrati,
A u grobu primiri se,
Primiri se slatka mati!"
. . . Mati, mati . . . ko da šapće

Jeka noćnim plašnim zrakom,
I nečujnim krokom tapće
Povisoko za oblakom.
A savjest mu gori, gori,
A srce ga peče, peče, —
Dok ga očaj ne obori,
Pred slikom joj dok ne kleče. —
Mati, mati daj oprosti,
Popraviti sve bi htio,
Čime sam te u mladosti
Biednu, staru ražalio.
Oj! da mogu krvlju vrelom
Otkajati, što sakrivih,
Platio bih srećom cielom
Jedan pogled milostivi.
Za ogrljaj slatka mati
Tvojih starih, slabih ruku
Pripravan sam život dati,
I najveću podnjet' muku.
A nekoč sam u objesti
Pljuvo na te ruke svete,
I pustih te bez savjesti
Ah! u biedi — griešno diete. —
Bijah vodja bakanala,
Najbjesnijih od drugara;
A ti si mi gladovala,
Za me moleć majko stara.
Zmijske oči griešnih žena
U pako su vukle mene,
Tvoja mila, sveta sjena
Ne rasplaši te sirene;
Kol'ko puta ciele noći
Tvoje liepe oči mile

U tudjini, u samoći
Za mnom su ti suze lile
A kad tugom salomljena
Na samrtnu postelj klonu,
Ja sam, — ja sam — kô hijena
Prokartao noćcu onu.
U grobnicu ponješe te,
Zakopaše sreću moju;
A ja biedno tvoje diete
Sad tek saznah majku svoju.
Mladih dana u bjesnilu
Prečuh šapat srca svoga:
„Ne zaborav' majku milu,
Zalog raja sinovoga."
Stoput sam se trgnut htio,
Da pred tobom kleknem, mati,
Kol'ko put sam namjerio
Sudbu tvoju olakšati,
Al' u kolu sreće sjaja
Letilo je hitro vrieme,
Ne shvatih ti uzdisaja,
I ne slakšah tvoje breme.
Sad je kasno, slatka mati,
Sklopila si mile oči;
Al' me tvoja suza prati,
Kajanje mi srce toči.
Tu pred majke božje likom
Žižu malu palila si
Za sinom si neharnikom,
Dok se sama ne ugasi.
A ta žiža danas gori
Na mom srcu izranjenom;

O tebi mi ona sbori
Milotužnom uspomenom.
Tu te gledam salomljenu,
Gdje nad mojom plačeš srećom;
Tu te gledam ostavljenu
Sa samrtnom tvojom sviećom.
Ah! ja znadem, slatka mati,
Da je tvoje srce milo,
Gledeć muke, što ih pati,
Svomu sinu oprostilo.
Al' hoćeš li sklonut moći
Vječnu pravdu, da se smili,
Da mi vrati mirne noći,
Da mi oči san prekrili.
Il' da moje svrši muke,
Da me opet združi s tobom,
Da ti ljubim svete ruke,
Da te grlim ah! za grobom!"

Kô na leglu ljutih zmija
Po logu se svome baca;
Pa se muči i previja
Kô od smrtnih poljubaca.
Mučio ga dan za danom
Spori krvnik, grižnja sviesti;
Mučeniku okajanom
Liek će sama smrt donesti.
Jedne noći žiža mala
A pred majke božje likom
Čudnim svjetlom zadrhtala
Nad bolesnim mučenikom.
Sklopile se oči snene,

Sklopile se za vjekoma,
Ah! kraj majke izmirene
Da l' je sada bar siroma!

Samoubica.

Mladovanja u najljepšem cvietu,
Mutnog oka, povenulog lica,
Već je dugo hodao po svietu;
Izgubljena na oluji ptica.
Sunce sije uviek kô i prije,
Ptice poju i miriše cvieće;
On ih više osjetio nije, —
Njeg'va miso bespućem se kreće.
Do dna čašu izpio je slasti,
Njezin talog već mu ogadio;
Mrtve leže na odru mu strasti,
Bez njih mu je život ojadio;
Zmijskim okom i cjelovom plamnim,
Vukle su ga sobom u bespuće;
Otrovanim mirisom si mamnim
Srce su mu zaledile vruće.
I kad htjede jednim srkom zadnjim
Nedostižnim napojit se medom, —
Pustoš puče i pred njim i nad njim,
I one ga ostavile redom,
Jošter mu se iz daleka smiju,
Site su ga, a on gladan osta.
„S Bogom momče ispitih očiju,
K mladjim ćemo, tebe nam je dosta!"
Još je u njeg izobilje blaga,

Stenj života tek mu gorjet poče;
Al' mu volju ostavila snaga,
Polet želja i misli mu doče.
Vjerni su mu govorili druzi,
S nama ajde, veseli se, pobro!
Ne daj maha očajničkoj tuzi,
Liep je život, na svietu je dobro!
On im se je nasmijao teke
Kano žiža posred crne rake,
Kano pjena dokipjele rieke,
Kano munja što sjeca oblake.
I bez cilja i vjere i nade,
A bez vjere ni ljubavi nema, —
Besposlice dane traje mlade,
A u grudih crv očaja driema.
Aj da biedna sad ga vidi majka,
Gdje ga pustoš ogrlila pusta,
Kako leti bez kormila šajka,
Slota uji, ponor širi usta.
— Umirući molila je mati,
Da se brinu za jedinče njeno;
Sve će otac svom jedincu dati,
Tek mu srce osta zapušteno.
Zipku mu je zlatom okitio,
Svaku želju čitao mu s usta;
Premlad se je svieta nasitio,
Duša tek mu ostala je pusta.
Katkad samo, kano rose kapi,
Vjera, ljubav i svrha života
U srcu mu za pravom si vapi,
Dok ih strasti ne pregrmi slota.

Mladovanja u najljepšem cvietu,
Mutna oka, povenulog lica,

Već je dugo hodao po svietu:
Izgubljena na oluji ptica.
Jedno jutro nadjoše ga mrtva.
Samokresom razmrskao čelo:
Našeg vieka bezvjernoga žrtva,
Našeg doba svakidanje djelo.
Našli su mu krvav list na grudih,
Zadnji vapaj duše satrvene;
Hoće li ga razumjeti ljudi,
Da im savjest iz mrtvila prene:
„Teško vama, roditelji biedni,
Što si djecu optrpaste zlatom,
A bez nade u grudijuh lednih,
I bez vjere pustom svietu na tom."

—•—

Obitelj.

Oj! nit isti angjeli u raju
Nisu od njih ljubili se jače!
Isto sunce, iste zviezde sjaju;
Ili sjaju, il' to nebo plače.
Crna guja, demon našeg vieka
Razvaljenom nad srećom se smije,
Ponoći je, mlada žena čeka
Al joj muža još iz društva nije.
Dvoje djece, dva angjelka mala,
Zaspala su uz pjevanke njene,
Ono bolno jedva utišala
Tužnom pjesmom duše izranjene.
Bliedi mjesec svoju sjetu baca
Na te oči, na ta liepa lica,

Na ta usta, žedna poljubaca,
A sa njeg'vih nevjernih ustnica.
Kô da mu se ražalilo bilo,
Gdje to cvieće neubrano vene,
Kô da njemu samomu je milo
Te ljepote, te mladosti njene.
Često tužan gledo ju je tako,
Gdje joj suze žar srdašca gase,
I gdje ljubav umire polako
Neljubavi prosipljuć užase.
Demon šapće nečujnim joj glasom:
— Liepa ženo, na što ti ljepote;
Kraj će biti tvojim mladim krasom,
On ti sreću, on ti čare ote.
Al' gle tamo: kol'ko žarkih oči,
Kol'ko želja željkuje te mladu,
Gdje se ljubav na pehare toči — . . .
On će krivac tvomu biti padu . . .
Idi gledaj, ogledaj se samo,
Tebe kruži i glad i golota;
Al' okreni svoje oči amo:
Tu je raskoš, ljubav i divota,
Gledaj svoje sirotice male,
Okrpane, bez igračke svake;
Zašto ne bi i za dobro znale
Te sirote, nedužne, nejake. —
Slušala je očajnim užasom,
Il' joj to se pričinilo samo;
Nečujnim je zavapila glasom:
Majko božja! u pomoć mi amo!
Oči su joj potražile same
Njeg' vu sliku iz ljepših joj dana;
Zasjala je u sred noćne tame

Njenom dušom, tugom obasjana.
Demon šapće, opojni mu glasi; —
— Hoće l' bura slabe slomit stiene;
Hoće l' kušnji uspjet' da ugasi
Plamen vjere i ljubavi njene!
— A kroz gustu magluštinu vina
Njemu tamo druge oči kriese;
Sluša grohot: Živi domovina!
Pred okom mu zavrtilo sve se:
Liepe slike sretna mladovanja,
Cjelov žene i ogrljaj čeda,
Zanos njeg'vih rodoljubnih sanja,
Sjene njeg'vih namišljaja bliede.
Pa će društvo da ostavi pusto:
S Bogom! reče, — oni mu se smiju;
— Nisi l' brate još ludovat susto,
Uvjek pjevaš istu melodiju.
Zar još tražiš raj na skutu žene,
Raj je tekar napunjena čaša:
Tko je čare okusio njene,
Zaman inom za srećom se maša.
Pa oko njeg igrati su stali;
Smotala ga vijavica pusta,
Izumrli njeg'vi ideali,
Iz tog kala nikad već ne usta.

Crna guja, demon našeg vieka
Razvaljenom nad srećom se smije;
Zora sviće, tužna žena čeka,
Al' joj njega još iz društva nije.
A kad jutrom donjeli ga kući,
Zvjeri sličan zgadio se ženi;
Zadnji vapaj, očaj umirući

Oteo se iz grudijuh njenih.
Vapaj bješe ljubavi to mruće,
Zadnji plamen svete vatre njene;
To bje srce za njim izdišuće,
Smrtno velo sreće sahranjene.
— Oj nit isti angjeli u raju
Nisu od njih ljubili se jače!
Isto sunce, iste zviezde sjaju, —
Al' se nebo nit smije, nit plače.
Pusto, hladno, kô pod ledom cvieće,
Il' kô sanja davna i daleka,
To je slika obiteljske sreće
Našeg pustog opojenog vieka.

—•—

Prijateljstvo.

Klasicizma u vjekovih,
A tim grčkim nebom bajnim,
Ljubav dvijuh zvieda plovi,
Sviet taj grijuć miljem rajnim.
Oj! koliko burnih tama
Razbilo se o tom sjaju;
Kol'ko svetih niknu plama
U tih zviezda zagrljaju!
Što je bilo pjesme, cvieća,
Njinom dušom sve miriše:
Zanos žrtve, roda sreća
Svjetlom im se okitiše:
Sjajnom šljemu perjanica,
Zlatom štitu—moć i sila;
Boli—suza utješnica;

Slomljenomu jadru—krila;
Lovor—čelu pobjednika
Tamjan sveti—paloj žrtvi;
Rosa ustnam ranjenika,
Sveta žara—prahu mrtvih.
Veledušja dok je bilo,
Značaja dok zlato sjalo;
Dok poštenja snažno krilo
Tminu zloći razganjalo;
Na tom grčkom nebu sjajnom
Kastor-Poluks, zviezde mile,
Prijateljsta pjesmom bajnom
Raj su na taj sviet nam lile.
Izumrli brzo svi su
Klasicizma ideali;
Prijateljstva angjeli su
Sa svog neba popadali.
Od kad ladji čovječanstva
Prijateljstva jadro klonu,
Vječnoga mu cilj poslanstva
U daljine magle tonu.
Oj! na našeg juga vise
Umirućih zviezda dviju
Zadnji plamen tužan svi se
Grčkog neba sa očiju.
Doline nam cvjetne, mile,
Njihov sjajak umirući
U svom cvieću sahranile,
A na svojih grudih vrućih.
I gle čuda, — mrtvo čedo,
Prijateljstvo oplakano,
Podiglo si čelo bliedo,
Novim čarom obasjano.

Narodne su naše vile
Sa biserjem našeg juga
Divno čedo okitile,
Priznale ga za svog druga
Novo su mu ime dale,
Svetije od svih imena, — —
Pobratimstvom su ga zvale,
U nebesih okrštena.
Pobratimstva ljubav bajna
Sviet nam u raj pretvorila;
Njezina je česma rajna
Div-junake napojila,
Što su kano zvježdja jata
Našeg roda nebom sjali, —
Pjevajući brat uz brata,
Cjelujuć se, umirali.
Oj! za Bogom pobratima
Pobratim bi dušu dao, —
I kad klikne posestrima,
Srce bi si isčupao.
Volio bi junak prije,
Da izgubi život isti,
Neg' da sjena obavije
Posestrimsta plamen čisti.
Otačbino! raj si bila,
Dokle tvojem na oltaru
Pobratimstva žrtva mila
Gorila u svetom žaru.
Al' kad vieka vjetar hladni,
Liepim našim jugom dunu, —
Naraštaj nam zalud jadni
Stare sreće traži krunu,
Jer u groba trune hladu

Mrtve svoje uz drugare,
Mrtvu vjeru, mrtvu nadu
Značajeve svete, stare.
Kadkad samo vrh tog groba,
Dva tri cvjetka niknut znadu,
Iz tog cvieća naše doba
Crpi novu, svetu nadu.
Divan miris rietkog cvieća
Otrovani viek nam sladi,
I na staro doba sjeća,
Na grob našoj sreći, nadi.
Uzalud se zavist trudi,
Da počupa i to cvieće
U tih pustih ljudskih grudih,
Zadnji odsjev zemske sreće.
Bez tog cvieća sviet bi davno
Na svom smrtnom odru bio;
Pakao bi carstvo tavno
Tu na zemlji namjestio.

Raskoš.

Mili Bože! kud pogledam svietom,
Same tužne gledat mi je slike,
Duša mora zadrhtati sjetom
Uz tolike jade i patnike,
Često srce govori mi moje,
Nisu s neba svi toliki jadi,
Čovjek sam si život otrovo je,
Sam si čovjek o propasti radi.
Bog ga svietlim nadario umom,

Da ga vodi u buri života,
Da ga pakost opojnim si šumom
Razorno si pod kolo ne smota;
Al' je čovjek svjetlom uma svoga
Sam si svoje pripravio jade,
Ubit kušo i vjeru i Boga,
Spalio si krila svoje nade.
Bog mu dao tople osjećaje,
Ljubav sviet da pretvori u nebo,
Da iscieli tužne zemske vaje,
Da ga jača, kad bi uskolebo;
Al' je čovjek u tom srcu svomu
Nevjere si odgojio guju,
Zavist, dobru pakosnu svakomu:
Ljudskoj sreći razornu oluju.
Mili Bože! kud pogledam svietom,
Same tužne gledat mi je slike,
Srce mora zadrhtati sjetom
Uz tolike biede i patnike.
Zalud duši okriepe si ištem,
U tom mrtvom našeg vieka sjaju,
Zalud čeznem za mirnim ognjištem
U tom burnom vieku zagrljaju.
Nema više dječice te male,
Što si želje smirio im lako;
Danas djeca drukčija su, brale,
Njihovo je obzorje inako.
A gle tamo prekipjelu mladost,
Kako pusta bez zanosa driema,
Hitrim srkom svu ispila radost,
Za nju više radovanja nema.
Il' će možda one lutke šare,
S kupljenom si nakaznom ljepotom,

Poharano srce da ražare
Novim čarom i novom milotom.
Što su djedi u svog lica znoju,
Za stare si dane sakupili
A za djecu, uzdanicu svoju,
Sinovi im ludo rastočili.
Raskoš ih je otrovala pusta,
Ubila im i sreću i dušu,
Pak im noga nasred puta susta,
Pozirući u beznadja tmušu.
Oj! raskoši! crna kćeri pakla,
S tebe sviet je pomahnito cieli, —
Osovina svieta se odmakla
Podaleko od vječne si cieli.
S tebe gine pravda i poštenje,
Cviel sirota diže se u nebo!
S tebe ljubav u očaju stenje,
Napredak nam vieka zakolebo.
Ti obaraš prestolja i krune,
Nožem riješ narodom u grudi,
Na svom odru umiruć te kune
Pusto srce izranjenih ljudi.
S čela vieku strašna čitam slova,
Što ih ruka nevidice piše
Biblijskomu kralju sred gostova,
On da neće raskoševat više;
Da će žezlo bit mu polomljeno,
Raskoš će ga sahraniti pusta.
Zlatno sudje Bogu posvećeno,
Jer su griešna oskvrnila usta.
Oj razkoši, crna kćeri pakla!
I ti dare Bogom darovane,
S usta gladnoj biedi si odmakla,

Izvarala biedne sirotane.
Strašan konac carstvo tvoje čeka;
Teških kletva strašna urlavina;
Ja ju čujem grmit iz daleka,
Gledam munju strašnih njenih tmina.
Oj! poštedi za tih strašnih dana
U tom strašnom očajnosti boju,
Vječna pravdo, nado sirotana,
Liepu, milu otačbinu moju!

Evangjelje.

Oj! na srcu mome ljuta gori rana,
Jedna ljuta rana, svim nam dobra znana;
Mislili smo davno, zarasla je veće,
Krv da iz nje curkom više teći ne će, —
Al' ih još imade, žalosna im mati:
Nebraće medj braćom Srbi i Hrvati:
Niti vide, kamo bratski razdor vodi,
K crnom grobu našoj sreći i slobodi.

Ne vidite l', braćo, da su tudji prsti,
Što bi rado biljeg potrgati čvrsti,
Zajednička majka što nam na put dala,
Kad nas u sviet bieli raznim putem slala;
Nije l' isti jezik, pjesma naša mila,
Kojom nas je u sviet majka otpratila,
Da se po njoj braća opet raspoznamo,
Zajedničke boli njom da olakšamo.

Alaj se vesele dušmani nam stari,
Gdje za boli brata rodni brat ne mari;

Lupina gdje braću zavadila mala,
Dušmanu dok jezgra na krilo je pala;
Zametnuše kavgu za baštinu svetu,
Dušmani tek njome postigoše metu,
Gotovi da njinu baštinu razvuku,
Doklem braća praznih ostadoše ruku.

Podmetnula pakost razna im imena
Kano znamen raznog roda i plemena;
A ne znadu jadni, braća da rodjena
Nit ne mogu nosit istoga imena:
A ne znadu ime tek da slučaj daje,
Po srcu i krvi brat da se poznaje,
I da srce samo zaigra u grudi;
Kad se u njem ljubav bratinska probudi.

Podmetnuše vjeru, — ali vjera prava
Tekar se po bratskoj ljubavi poznava,
Niti ona pozna razlike med ljudma,
Ta nebeska rosa na zemaljskim grudma;
I tko vjerom razdor medju braćom sprema,
Taj u svomu srcu prave vjere nema;
Svakom njeg'va vjera nek ostane sveta,
Pravoj vjeri: ljubav mora da je meta.

Podmetnuše povjest i vremena davna,
Al' je povjest braći obadvojoj slavna;
Prolazna su carstva i sva dobra svieta,
Našem carstvu druga treba da je meta:
Prosvjeti si prestolj podignimo isti,
Neka s njeg nas grije plamen sveti, čisti.
Oj! kad bi si braća u naručaj pala,
Zasjalo bi carstvo njenih ideala.

Al' ovako dok smo razcjepkanih sila,
Dok u slozi oba ne zajedre krila;
Prosvjetnom na polju dok se ne poznamo,
Dok je naše bratstvo pusta želja samo:
U dvie razne struje dok nam knjiga struji,
U toj našeg vieka prosvjetnoj oluji,
Ostat ćemo pusta nedonoščad vieka,
Oba će nas sudba pokositi prieka.

Nazivo se, brate, Srbom il' Hrvatom,
Samo svomu bratu dobrim budi bratom;
Dva su nam barjaka, al' obadva sveta,
Dva su nam imena, ali ista meta;
Ciljevi su naši zajednički, čisti,
Dušmani su naši zajednički, isti;
Oružje nam jedno: naša bratska sloga,
Iskrena nam ljubav jednog za drugoga.

—+—

Tvrdica.

Svim je bio nada sjajna,
Venjaminom medj drugari,
Siročadi želja tajna,
Roditelja ponos starih.
Njegova su rasla krila
Općih želja blagoslovom,
Dok se nisu dohvatila
Cilja svojim željam, snovom.
Do velike dospje časti,
Bogatstvo ga odsvud kruži;
Rod mu oblak grli tmasti,

Pa komu će da se se tuži?
Za njim lete suze, vaji:
— Smiluj nam se, utri suze;
Za njim lete uzdisaji,
Nevolja ga molit uze.
Narodna ga moli sreća,
Izvarana, izmučena,
Kô na buri slaba svieća,
Kano ptica izgubljena:
— Daj pomozi, sad je vrieme,
U tebe je moć i sila,
Umij rane, skini breme,
Daj razveži rodu krila!
Zapuštena sirotanka
Knjiga roda suze lije;
— Ako rodu želiš danka,
Sva nam pomoć u tebi je.
Angjeo biede, suznih oči,
S hrpom jada i bolova,
Pred njim kleca, suze toči,
Ali on se ne smilova.
Hladan kano kamen sinji
On ih sluša, al' ne čuje,
Tek se čudi sirotinji,
Da uzdiše, jadikuje.
Mamonova ruka hladna,
Stvorila mu srce ledom,
Mamonova pustoš gadna
Otrovala čuvstva jedom.
Paklenska je sjajnost zlata.
Nadsjala mu svjetlost duše,
Led se njenog cvieća hvata,

Svetinje se zamrznuše.
Zveka zlata, to mu želje,
To mu sanci, to mu snovi
To mu sreća i veselje
To mu vjera i bogovi.
Ljubavi je zraka sjajna
U tom ledu umirala,
Nevolje je suza vajna
Očajem se otrovala.
Osulo mu kosu inje,
Nit on vidi nit on čuje
Tešku kletvu sirotinje
Kano munju iz oluje.
Pa mu žića zviezda zašla,
Poruk smrti, bolest ljuta,
Zlata ga je gladna našla,
S lakomosti povenuta.
Oj kako mu divlje oči
Zure u tu škrinju zlata,
Sad će duša da iskoči,
Al ga za njim očaj hvata.
Pa sa smrtne postelje si
K škrinji zlata jedva stiže;
Paklom mu se oko kriesi,
Škrinji teški pokrov diže.
Rukom hvata hrpu zlata,
Pa ga ljubi, pa ga gleda,
Smrtni drhat ruku hvata,
Al' se od njeg trgnut ne da.
Klonu ruka, pokrov škrinje
Gle na mrtvog starca pao:
Dal' ga uzdah sirotinje
U tom zlatu pokopao!

A te želje, a ti nadi,
Polomljeni, izvarani,
A te suze, a ti jadi,
Nesmireni, nestišani,
K nebu dižu slabe ruke,
Nove nade Boga mole,
Da dokonča roda muke,
Da razumi njeg've bole.

Seljak.

Čovječanstva u proljeću, u vremena stara,
Na toj zemlji cvalo carstvo seljana ratara,
Tad je seljan ratar bio posljednji i prvi,
Tad još ne bje lude bajke o plavetnoj krvi,
Već je svaki ono bio, što je i vriedio,
Ponajbolji vrlinom se nad drugim izvio;
Trnjem nisu još zarasli puti pravednika,
Nije bilo gotovana, raje ni silnika,
Čovjeka još nije znanost vukla na bespuće,
Ljubav mu je bila vodjom i to srce vruće
Čovječanstvu uz koljevku vierno ljubav bdila,
Nad njim vjera uzdanica nadvila si krila,
A za hinjbu, laž i spletku jož se nije znalo.
Samo srce izgubljeni raj je spominjalo,
Stidio se nije niko kolievke si čedne,
Nit je braće prezirom si ražalio biedne;
Oj! proljèće čovječanstva za uviek nam ode:
Krv i vatra razdieliše kmeta od gospode.
Iz daleka na jug topli sniežnih iz Karpata

Ratarsko je došlo pleme Srba i Hrvata,
Liepu zemlju osvojiše junačkom si rukom,
Pa ju u raj pretvoriše motikom i kukom;
Junački su odbijali svih navala slotu,
Blago srce vuklo ih je k ratarskom životu,
Podigoše gradove si i pitoma sela,
Na braniku ognjišta im krvca tekla vrela,
Kad je dušman svjetlost krsta osut htio tminom
Zapad se je zakrilo našom otačbinom;
Zemlju, krvcom okvašenu, umivahu znojem
Djedovi nam, mučenici na ognjištu svojem
Pa dok zapad sunčao se na prosvjete žaru
Smijao se rodu našem: vojniku-rataru.
Zamuknula trublja bojna — liečile se rane,
Prosvjeta je svjetlo lila na sve svieta strane,
Na vojnika siromaha nit se ne sjetiše;
Spasao je prosvjetu im, ne treba ga više.

*

Krivo smo ti učinili, seljače naš tužni,
Mnogo smo te zapustili, mnogo smo ti dužni;
Ti nas hraniš svojim znojem, svojih ruku žulji,
Na srcu ti nikle pjesme, knjige nam dragulji,
Što je kriepkog naraštaja, u tvom krilu niče,
Ti si nama dao vodje, vječni naš patniče!
A to malo spomenika narodnog života
Zahvalnost je podignula sinova sirota;
Gotovi su dvorovi nam znanja i umieća:
Tebe li se, moj seljače, naša znanost sjeća!
Znanosti li sveta rosa tvoje srce poli,
Da l' nam knjiga olakšala tvoje ljuti boli!
Ah! puno se pjeva, piše, mudruje se mnogo,
Tek o tebi ponajmanje, siroče ubogo!

Pak zato su slaba krila poduzećem svima
Jer smo tebe zapustili, kog najviše ima;
Pak zato nam cvieće knjige umire bez ploda,
Nit je niklo, nit je palo na srce naroda.

*

Al' se ne boj, moj seljače! doć će tvoje vrieme,
Tvoja djeca prosvietljena skinut će ti breme;
Prestati će surov prezir izmoždenog vieka,
Tebe, čila, zdrava, ljepša budućnost mi čeka;
Čuvaj samo svoje srce, svoje običaje,
I nek tvoja liepa duša starom vjerom sjaje;
Nju mi čuvaj, taj amanet junačkih djedova,
Sveti kangjel posred tmina, bura i gromova;
Protri oči, uviek spreman na braniku budi,
Rad bi ti ju ljute guje izčupat iz grudi,
Raskoši bi otrovom te napojiti rado,
Pepelom bi rado stvorit tvoje srce mlado;
Trulež vieka rad bi tvoje oskvrnit ognjište,
Sačuvanu, čilu, zdravu tvoju krvcu ište, —
Onu krvcu, nasliedjenu od slavnih djedova,
Posvećenu svetom borbom tolikih vjekova,
Na braniku svjetlu krsta što j' toliko tekla,
Što je vječno pravo ljepšu na budućnost stekla.

Pavao i Virginija.

aleko tamo pokraj oceana,
Gdje bambus širi ponosne si grane,
Gdje s palmom slaže pjesmu tropik ptica,
Uz tamarinde zlatne i banane
Daleko tamo svietu kroz tišinu
Gdje tamtamova zvonka žica ori,
Flamingo zlatnoj medenoj citroni
O ljubavi gdje vječitoj si sbori;
Daleko tamo čarnoj u planini
Kraj gorskog' vrela srebrnijeh vala,
Kô sjajan biser u zelencu mora,
Nebeska vam je divno ljubav cvala,
Uz kriepko stablo kô što bršljan mavi,
Virginija se uz svog Pavla savi.

O ljubavi se govorilo davno,
Da s Romejem i Julijom je nesta.
Oj! sklonula se tekar u samoću,
Kud prirode nanesla ju je cesta,
Svjedokom tomu vas ste dragih dvoje:
Od svjetske dal'ko bure i taštine,
Rascvjetala se ljubav vaša sveta
I sve vam drugo dobro sred planine
Med poljupce vam medena pelina,
Iz svoje sviet vam nasuo je čaše;
U ljubavi su nesretnoj u svietu
Zanosile vas dične majke vaše,

U svietu njih da nikad bilo nije,
Nit vaše ne bi bilo tragedije.

Kô zlatna rosa na grudima cvieta
Virginija je na tvom srcu rasla;
Al, zlatnu rosu rasuo je vjetar,
Što zloba ga iz krila svoga nasla
I venut bilo i rosi i cvietu,
Nahranit boli nisu mogle suze;
Nad zelenim vam mladenačkim grobom
I vjetar gorski tužno cvilit uze.
Virginijo! još duša moja gleda;
Gdje s tvojim brodom kršila se slota;
Razgalit niesi bielih grudih htjela;
Do stida bje ti više neg života.
Još pozdrav vidim u oku ti plavu,
I zvieždjem stidnu ovjenčanu glavu.

Oj! da si vidla skršenoga Pavla;
Spomenik zemni nadzemne mu boli,
Oj oko njeg'vo! kamena bje suza,
I drugi sviet se njeg'vim licem proli,
U njeg'voj duši redaju se slike:
Gdje šumni val ti svete skute ljubi,
Gdje mahnula si pozdrav još mu zadnji,
A oko ti se u nebesih gubi.
On vidjo te je junakinju dičnu;
Na nevinosti sjedila si trunu
Iz morske sjajne palače kristalne,
Gdje izniela si djevičanstva krunu.
Oj gledo te i oko mu se lomi,
A gdje je suza, da bol mu zatomi?

Al' jači bješe neg Goetheov Werther,
Sin prirode sačuvo ju je dovjek,
Nit segno je za ubojnim oružjem,
Od ljubavi je umro, pravi čovjek.
Mladenci divni u zelenom grobu,
Ja klanjam se uzvišenoj vam sjeni,
Virginijina i Pavlova ljubav
Oj viekom bit' će idealom meni.
I tebi želim, ledeni moj sviete,
Da ogrije te ljubav tako čistà,
Na razvalinam drugih ideala
Nek ona barem kano uzor blista.
U tisućama duše njine bile,
Al' ne bilo tek drame iz idile.

Fridrik III.

Noć je burna, — na nebu ni zviezde,
Vjetar vije krunami stabala;
Nješto bljesnu na lišću naranče —,
Suza li je iz visoka pala!
Vjetra cvil se medj stabaljem lomi,
Kô da genij čovječanstva plače,
Zavjese su uzdrhtale lake
Na prozorih visoke palače.
Dal' je ploča od mramora hladna,
Zlatni natpis grobu pokojnika? —
Carica je njemačkoga carstva,

Suzom roseć čelo vjerenika.
Glej na logu dragog mučenika,
Plavo oko još mu milo sjaje,
Zanosi se sokolovim letom
U daleke nedogledne kraje:
Gdjeno vlada svjetlo i sloboda,
I gdje ljubav svim jednaka mati:
Plašt i krunu i haljinac kmetski
Rad bi istim žarom ogrijati.
Bezbroj puta te nebeske oči
Gledale su smrti već u lice;
Medj' gromovljem na poljanah bojnih
Ne drhtnuše njegve trepavice
Sada plače — — — — — — —
Dali plače? — Posljednju to srce
Zbori pjesmu ljubavi goruće,
Posljednji se okov tali duši,
Rosa prati sunce umiruće;
Glas mu umro: uzvišene misli
Tek mu oči navještuju plave;
Za slobodu, za takovo srce
Ljudski jezik nema rieči prave.
Na srcu je kćeri Albiona
Čar slobode srce mu osvajo,
Most izgorje na suncu napretka,
Narod što je od njega razdvajo;
Bol i patnja nauči ga štovat:
Nesretnike biedom sahrvane,
Ljute boli narodnje slobode,
Ljudskom silom uz zid prikovane.
Angjeo smrti na vječnosti pragu
Njega tek je na rad obodravo,
I dragulje uzvišene duše

Narodu si razdat uskoravo;
I kô Hristu, iduć na propeće,
Znoj s umornih kapô trepavica,
Veronici tužnoj na ubrusu
Trag svetoga ostavljajuć lica, —
Tako i on; siev pojave sjajne,
Žarki polet duše prosvietljene:
Ukazom je svojim povjeravo —
Vječni zalog sjajne uspomene.
Kalež boli ispio je do dna,
Narodu si olakšujuć jade; —
Al' posljednja što mu suza znači,
Možda nitko, ali Bog to znade. —

*
* *

Ponoći je — u palači sjajnoj
Pusta kruna i mrtvačka škrinja,
Bezbroj svjetla, bezbroj mrtvih nada
Sjetnim bljeskom umire i tinja.
Nije smogla ostavit ga sama,
Kô sloboda polomljenih krila,
Vjerenica na lies mu se baca,
Gorko li je nad njim procvilila,
Njezin plač je odmnievo daleko,
Uz nju biednu te je noći bdio
Suzna oka, polomljena srca:
Ljepši, bolji čovječanstva dio.

Na Božić.

Kroz raskošje proljeća i ljeta
I kroz sjetu lagodnog jesenja
Prirodina klonula su krila
Na zimište sred ledenog stienja.
Na zemljinom navoranom licu
Uledjeni tragovi života;
Ciela zemlja grobnica je pusta
Prirodinih čara i divota.
Sniežni pokrov nad prirode odrom
Sav se sjaje od srebrenog inja,
Gle na krovu i na drvu svakom
Tisuć lednih svjećica plaminja.
Kano hladna diplomatska misô
Oštri vjetar zavija i cvili,
Blago vama, koji ste se danas
Oko tople peći sakupili.
Topla soba, prostrana i čista,
A po sobi rasprostrta slama,
Oko stola porodica sretna
U blaženstvu božićnih pjesama.
Čelo stola stari djedo sjedi,
Duša mu se u prošlost zaniela,
Oko istog tako stola bješe
Njeg'va nekoč porodica ciela.
Sada su mu svi već pokopani,
On u kući svog jedinca sina
Sluša pjesmu unučića malih,
I blaženstvo lica gleda njina.
Vidi, kako oko suhog debla

Pupoljčići procvali su mali,
Ništa tako ne gine na svietu,
Pa da zašto za životom žali!
Kol'ko li je doživio miena:
Ljudi vrieme, vrieme ljude stvara,
Ista borba nasilja i pravde
Jedne diže, a druge obara.
Oj i on je vjeran borac bio
Za preporod svog hrvatskog roda;
Dobro znade, da doživjet ne će,
Da ga prava ogrije sloboda.
Jer s obiesti vlastitih sinova
Sreća roda ne može de cvate,
Drugi žanju plod nesloge njine,
Dok se oni u vjetar inate.
Zalud čeka, da se opet rodi
Njeg'vom rodu Mesija izbrani,
Da prikupi oko jedne misli
Rod svoj sloge suncem obasjani.
Al' istina pobiediti mora,
Dušmane joj pokriti će tama, —
Pade Irod i njegovo carstvo,
Osta svetost božićnih pjesama.

— — — — — — — — — —

Snieg praminja, nad prirode odrom
Sve se bliešti od srebrenog inja,
Gle na krovu i drvetu svakom
Tisuć lednih svjećica plaminja.
Kano hladna diplomatska misô
Oštri vjetar zavija i cvili;
Blago vama, koji ste se danas
Oko tople peći sakupili.
Topla soba, prostrana i čista,

A po sebi rasprostrta slama.
Oko stola porodica sretna
U blaženstvu božićnih pjesama:
Čelo stola — nema djeda starog,
Njega već su lani pokopali,
Spominju ga: njegov sin jedinac
I njegovi unučići mali.
Vjerna žena druga svoga pita:
„Što si mi se zamislio druže?"
— „„Slušaj, kako vjetar tužno cvili,
Kô da mili pokojnici tuže.
Oj i ja sam vjernog imo druga,
Za njim plače otačbina ciela,
Kol'ko puta njegova nas pjesma
U ljepšu nam budućnost zaniela.
I čini se, da je došlo vrieme,
Oštri handžar pravicu da kroji,
Krvav davor da zaigra kolo,
Rujnom krvcom zemlju da napoji.
Mač Damoklov nad Evropom visi,
Kosti njene sledila je strava,
Mukli tutanj pod zemljom se ori,
Otvor traži uskipjela lava.
Ne bojim se, rod naš vraćat nema,
Nikom nije učinio krivo;
Teško onom, ko je spletke pleo,
I narode u lance okivo.
Uspi vina, vjerna moja drugo,
Posljednji nam možda božić to je;
Oj za sreću otačbine drage
Dat ću rado ovo srce svoje!""

— — — — — — — — — —

Vjetar cvili, nad prirode odrom

Srebreno je popadalo inje,
To je jauk udovica mladih,
To su suze jadne sirotinje.
Topla soba, prostrana i čista,
A po sobi rasprostrta slama,
Oko stola dječica sa majkom
Sa utjehom božićnih pjesama.
Čelo stola — prazno stoji mjesto,
Hranitelj im na vojnici pao,
Že sreću je otačbine svoje
Krv junačkog svoga srca dao.
Vjerna ga je oplakala druga,
Rod mu čuva uspomenu svetu;
Svietlo ime najveće je blago,
Što ga možeš ostavit na svietu.
Blago vama, što životom svojim
Vječnoj pravdi utrli ste pute,
Takve žrtve uzaludne nisu,
U nebo su one uzdignute.
Iz te smrti niknuti će život,
Vječni život istine i prava,
Uz drhtanje osovina svieta
Vječna pravda smrću uskršava.

EPSKE PJESME.

Ljudevit Posavski.

Junak spieši . . .
A za njime hitra četa
Kô golubja sivo jato,
Kad vrh liepog božjeg svieta
Oblačjem se gordim šeta.
Na junaku srebro, zlato,
Crni prami, kano vali,
Bielom šijom poplivali.
Divskim plamom ljeska oko,
Kô kad na plien srće soko,
Grčevno se ruka vije
Oko sablje krivošije.
Ljudevit si družbi zbori,
Grud mu drhće, oko gori,
A sa bliedih krasnih lica
Odsieva mu čudna strava,
I u dugih trepavica
Kô da bliesk mu poigrava:
„Sabro sam vas ljute lave,
Da slobodom dom nam sine,

Da nas ropstvo pusto mine,
Il da padnu naše glave.
Franačko to kleto pleme
Upire se, da nas smrvi;
Braćo! već je došlo vrieme,
Dižimo se! niesmo crvi,
Skršit treba kosti njine
Za slobodu otačbine.
Franačkom u krvnom zjalu,
Germanskom u Heristalu,
Našim tužbam car se smijo,
I Kodolak markgrof osto,
Tlačiti mu nas je prosto;
Ali čekaj, ljuta zmijo,
Doći će ti skoro doba,
Da od svoga paneš roba.
Bodrici i Korutani
Svi su mržnjom ugrijani,
I na jedan trenut oka
Moravom ih do Timoka
U pomoć nam sviju eto,
Uništiti pleme kleto."
Kô da bliesak srci munu,
Zasjale im svima oči,
A na noge junak skoči;
Pjesma jeknu, vjetar dunu,
Lomno poput morskih vala,
Bojištem je vojska pala, —
Prepao se Ludvik care,
Silnu vojsku listom diže,
Ljudevita da satare . . . . .
Tek Kodolak s vojskom stiže,
Tekar hrabre čete sôči,

Groznica ga ljuta spopa,
I za naviek sklopi oči . . . .
Kada k caru glasnik dopa,
I kad začu pusto djelo,
Namrštio gordo čelo.
Malo vrieme tekar minu,
Ljuti demir opet sinu,
Balderik se sablje laća,
A uz Franke crna klica
Kleti Borno izdajica.
Poklala se rodna braća,
Smutila se rieka Drava
Bratinske od rujne krvi,
Sletjela ju čudna strava:
Brat će brata, tuj da smrvi.
Ljute tu je bilo sječe,
Jedva Borna živ uteče!
Kada care čuo glase,
Tri si vojske kupit stane:
Podigao gorde Sase,
Franke, Bavre, Alemane;
Al na Alpah prva pala,
Drugoj Drava na put stala,
Trećoj, nakon silne muke,
Ostadoše prazne ruke.
Ludvik mršti gordo čelo,
I viteze ljutit zove;
Sve se plemstvo na zbor srelo,
Kupile se čete nove . . .
Ali zaman sve im muke,
Vratili se prazne ruke.
U to oblak povio se,
Hrvatskom je magla pala;

*

Zviezda sjajna, prije što se
Pred Hrvati divna sjala,
Posljednjim još ljeskom sinu
I u crnu pade tminu . . . .
Skupila se nova sila,
Ljudevit još samac osta,
Sva ga pomoć ostavila . . .
Neodlučan dugo stoji:
Il' da čeka krvna gosta?
„Ovamo vas druzi moji!
Jošter jednom sablje amo,
Bolje da i glave damo,
Neg' da Franak, crna zmija,
Okovi nam kosti svija,
Kad je našem tužnom rodu
Da u ropstvu viek se vije,
Neka naša krv se lije
Zadnjim borcem za slobodu,
A na razor krvopije.
Kad dorastu naša djeca
I do sablje i do vranca,
Nek se mladi unuk sjeti,
Nek mu munja dušom sjeca,
Svoje djede da osveti;
Neka mu je u pameti,
Nosit teret tudjeg lanca
Junak djed mu viko nije,
Il' slobodu ili mrije!"
Al će junak drug mu na to:
„Ti si, vodjo, sokol sivi,
Svaka rieč ti suho zlato, —
Nama mriet je, ti tek živi,
Tebe narod tvoj još treba

Djeca rastu, doć će vrieme,
Kad pomoću višnjeg neba
Skršiti ćeš težko breme,
Što ko mȍra rod nam gnjete,
Zapostavi svoju slavu,
Junačku si čuvaj glavu,
Dok te naša djeca sjete,
Da sakupiš njine grome,
Franku krila da polome!“
Ljudevit mu rieči sluša,
Bori mu se divska duša,
Grčevno se sablje hvata
I na svog se baci hata;
Plameno mu oko sinu:
„Živjet ću za otačbinu!“
Ode junak — al do mala
Hrvatska je proplakala;
Svakom usta drhću niema;
Ljudevita više nema,
Ljutomišl jerbo netom
Ubio ga rukom kletom,
Da u robstva sruši tminu
Hrvatsku nam otačbinu.

*
*   *

Otačbino! mnogo l' puta
Sletjela te bura ljuta;
Gledala si tužna, kako
Na te nasla crni pako:
Svoje biese, svoje grome,
Tvoja krila da polome
Kako sudbe kobne ralje
Progutaše tvoje kralje;

Al pod štitom svetog krsta
Ti mi osta svedjer čvrsta.
Padne l' ljuta bieda na te,
Nek te očaj ne osvoji,
Slavna prošlost jest uza te,
Bog i pravda uz te stoji. —

Zlatan krst.

Klonula mu glava sieda,
Sklopio je oči snene,
Al' u duši redale se
Milotužne uspomene.
Il' je sanjô, il' je bdio:
Jecao je, suze lio.

Zlatan krstić u ruci mu
Čudno se je tamom blistô,
A na njemu suzan vienac
Sastavilo suza tri sto;
I sa tajne krstu sile
Tri su mu se slike snile.

Slika prva.

Djevojci se junak kleo
Slatkom kletvom, punom čara:
„Vratit ću se, dušo„ skoro,

Da te vodim do oltara;
Idem u sviet zlata steći,
Zlatan vienac našoj sreći!“

Zborila mu vjerna ljuba:
„Ostaj Niko! zlato moje;
Kud u svietu ljepše sreće
Nego naša ljubav što je;
Svjetske miene sred šarene
Ti se ne ćeš sjetit mene.“

Tješio ju, grlio ju:
„Djevojčice! zviezdo zlata!
K čemu l' močiš alem oči,
Zašto li te zloslut hvata?
Ljubav mene u sviet tjera;
Stalna ti je moja vjera!“

Dala mu je zlatan krstić,
Klonule joj suzne zjene;
„Jedin spomen majke moje
Nek te sjeća viek na mene;
Neka drži krst taj sveti
Viek tvoj lik ti u pameti!“

Slika druga.

Sjajno zlato! zamamno si,
Čarobni su tvoji zvuci;
Još si ljepše, kad u liepoj
Djevojčinoj sjaješ ruci;
Reci, tko to u potrebi
Za nj i dušu dao ne bi?

On je bio bogat ženik,
Ljepša gospa neg' joj zlato,
A oko nje uzamance
Poklonika šaro jato;
Al' tek on je sretan bio,
Koji ju je ljubit smio.

Zlatan krstić na grudih mu,
Već ga dugo nije gledô;
Zavrgo je već odavno
Ono curče sjetno bliedo;
Ta uz zveket zvonkog zlata
Da se biede misô hvata? —

Slika treća.

Vrieme leti, crna sjeta
Čelom mu se tamnim svila;
Na što li mu zvonko zlato?
Na što šumna, sjajna svila?
Gospoja mu? — novost li je,
Da u žene vjere nije?

Sjedio je dugo, tio,
A iz duše satrvene
Izvile se sjetne slike
Milotužne uspomene:
Biedno diete! — rukom hvata
Njezin darak, krst od zlata.

Gledao ga, grlio ga
U tihanom, muklom plaču;
Iz daljine jeca pjesma,

— Ili mu se tako naču, —
Tako tužne harmonije
Očajna tek ljubav vije.

*
* *

Gledao je zlatan krstić,
Duša mu se kajat uze;
Samo čista ljubav može
Isplakati takve suze;
Sila li je tvoja čvrsta
Divna tajno svetog krsta!

Smislio je, skočio je,
Pa se vinu na kulaša:
„Još si moja, divno čedo,
Jer je vječna ljubav naša!“
— Pol je svieta već obašô,
Da li ju je, Bože, našô?

Na vulkanu.

palaču, punu zlata i kristala,
Po kadifi, svili mjesečina pala,
Na mekom divanu, okićenu zlatom,
Za trapezom, punom gozbom obilatom,
Ohol sjedi krasnik u čarobnom sjaju,
A za njim se društvu oči otimaju.

Na kaminu sjajnom od mramora biela
Duga od kristala s plamenom se svela,
Djevojaka niz se po dvorani dulji,
Lica su im cvieće, biser i dragulji.
Oko njih se kreće društvo kavalira,
Kroz prozore zvoni pjesma glasovira.

Oko dvorca šapće čempresovo granje
Sićušnom čeminu srca svoga sanje,
Sva priroda tone u mekanom sjaju,
Kô da si se našô u zemaljskom raju,
A zemljice grudi pune božjeg dara,
A nebo se smieši nad srećom stanara.

Kano da je pukla zvonka violina.
Palačom se sjajnom nadvila tišina,
Svačija je zjena na krasniku stala,
U ruci mu čaša od tankog kristala.
Bacalo je vince iskre na visoko,
Svom raskoši sreće zasjalo mu oko.

„Sabrô sam vas ovdje družbo odabrana,
Ova gozba dugo nek je spominjana,
Dušman me htio natkrilit pred svietom,
Sjajnu vam je gozbu pripravio netom,
I misli, da otoj gozbi nije para,
Jerbo ga je stala tisuću dolara.

Al' gospodskom danas pokazat ću zboru,
Da mi nije premac na zboru ni tvoru,
I da ovoj gozbi bude pametara,
Potrošit ću na nju milijun dolara."
I ponosnim okom po gostima vinu,
Kano da je na njih sasuo munjinu.

I prezirnim smiehom na ponosnih ustih,
U kristalnu čašu dragulj prsten spusti,
I kô da se sunce do mjeseca vinu,
Smrvila se čaša na mramor kaminu;
A gospodsko društvo smijalo se ludi,
Gdje toliko blago vatrom sažgat žudi.

*
* *

Kô da tisuć ljutih zasiktalo guja,
Niz vrletno stienje cvilila oluja;
Otpočinut rad bi cvieću usred skuta,
Al' tu samo raste mahovina žuta;
Na zelenoj travi rad bi slavit gosti,
Al' tu tek su zemlje isušene kosti.

Gore povisoko usred strmog stienja,
Kô posljednje lišće sred mutnog jesenja,
Kućarice stoje, zbite od dasaka,
Izvrgnute sloti, gromu iz oblaka.
Jednom cvietku tu bi smijali se ljudi,
Kô da cielo nebo raskrilo im grudi.

Drhće luč u trošnoj kući na osami,
Umirala žena tu na gnjiloj slami,
Očajnica suza kaže joj, što treba:
Barem kaplju vode, barem koru hljeba;
Al' i to joj zalud bolno srce žudi,
Nit tko može do nje, nit ona do ljudi.

*
* *

Rasplela je nojca kosu svoju sjajnu
Na vrletno stienje, na palaču sjajnu;
Il' to grivom trese četa ljutih lava,

Il' se mutno more pjenom poigrava;
Kô pod zemljom da se pobili vulkani,
Il' to nebo zemlju uništiti kani.

Drhtnula je zemlja, srce joj je puklo,
Razlila se lava uz stenjanje muklo.
Doline su digle glave si ohole,
Spustila se brda u doboke dole;
Po dolinam lave prolilo se more,
Kućarice pokri i gospodske dvore.

Kô da čujem pjesmi poslednje još zvuke,
Il' posljednji uzdah samrtničke muke.
Kô da jošte čujem lavu gdje mrmori,
Il' na usta zemlje vječni um to zbori,
Da je ovaj svijet lava uspavana,
Da je ljudski život kora od vulkana.

Očajnik.

Samokres je sto put trgô,
Da u čelo saspe tane,
Da učini konac patnjam,
Da dovrši suzne dane.
Kol'ko put je suzno oko
Upro u to strmo stienje,
Kud ne može ljudska noga,
Kud se samo zviere penje.

Kol'ko put je poželio:
Razbit glavu o te hridi,
Možda sudbi bude dosta,
Kad mu mrtvo tielo vidi.
Niemoj zvjeri zavidjô je
Blage muke i potjere,
Čovjek, čovjek više trpi
Neg' besvjesno jadno zviere

Kroz Saharu njeg'vog srca
Valja ognjen samum vale
Na lješinu tužne sreće,
Na slomljene ideale;
Slobodno je cvieću cvasti
Otkrit miris duše svoje,
A istinu sboreć, čovjek
Kol'ko puta nastradô je!

Slobodno je ptici letjet
Sred nebeske te vedrine, —
Čovječanstvo slobodi se
Rietko pravoj kad dovine;
Niemoj zvieri slobodno je
Ljubit špilje i pučinu —
A koliko čovjek strada,
Ljubeć svoju otačbinu!

Kô da demon krila svoja
Nad njim stere noću, danju
Samokres mu krvav dajuć:
Kraj učinit jadovanju.
Tad kroz maglu sjetne duše
Kô da nečja suza sinu

Kô da začu uzdisati:
Rodnu zemlju i planinu.

Znoj ga osu; il' to nad njim
Otačbina suze toči;
Srce mu je zadrhtalo
Uzdigo je suzne oči:
Što l' se žari na sjeveru?
Dal' sjeverna sviće zora?
Začu znane, mile glase,
Začu zveku iza gora.

Tamo su se digla braća,
Junačke se digle ruke,
Viteštvom će, a ne plačem
Riešiti se ropske muke.
Ne dala im slavna prošlost,
U budućnost gubit vjere:
Očajnost je kô stratište,
Gdje se krivnja krvlju pere,

Svjestan junak život daje
Za viteško tekar djelo;
Nema bure ni oblaka,
Da mu smrači vedro čelo;
Očajnosti crnu tminu
Razbija mu oko smjelo:
Nad strvinom samo pjeva
Gavran strašno si opielo.

* * *

Zasjale mu crne oči,
Kô nad grobljem zviezdno nebo,

Samokres je odložio,
Dok ga bude bolje trebô.
Neka čeka drugo doba,
Neka čeka bolju zgodu:
Kad junačka krenu braća
Na bojište za slobodu.

Angjeo.

snu sunce, sveta je tišina
Spustilo se zlatno predvečerje,
Plavim nebom sjetna mjesečina
Prosu prvo suzno si biserje,
Pozdrav Gospi povrh malog sela
Milo zvoni kao nikad prije,
Kano da su kori arhangjela
Zapjevali svoje melodije.
Sva su zvona zazvonila netom
A med njima: ono zvonce malo
Milo jeca, dušu puni sjetom,
Kô da mu se srce rasplakalo.

Kô svenuta mala ljubičica
Na posteljci Ivo leži mali,
Kô ranjena mlada golubica
Mlada majka za čedancem žali.
Suzom rosi kosicu mu plavu
I očice, dvie mrtve zvjezdice,

I čeoce i tu milu glavu,
I ručice, dvie mrtve ružice.
Biljeg groze utisnut na lica
Niti smrt se ne usudi sama,
I kô da mu lebdi sa usnica
Slatka pjesma, sveta riečca: mama.

Al' tu riečcu božja mati čula
I hitro mu na susreće leti,
Mladu dušu k srcu privinula,
Sobom će ju u nebo ponieti.
Miris njeg've nevine dušice
U kolu se angjeoskom prosu,
Svenut cvietak sred male ložnice
Zemska majka svojom suzom osu.
Oj kako se angjeli vesele
Svomu novom liepom malom bratu,
I ne će se od njega da diele,
Redom kosu ljubili mu zlatu.

Majka božja na ruke ga uze,
I gladi mu kosu i čeoce,
Svojim ust'ma obrisa mu suze,
I metnu ga na svoje krioce.
Pa mu zbori rieči slatke, svete,
— Takvim glasom ona zbori sama:
„O moj Ive! moje slatko diete!
Odsad ja ću tvoja biti mama."
I novu mu košuljicu dala,
Svu od zlata i bisera sjajna
I zlatna mu krila darovala,
Da preleti sva cvjetišta rajna.

Oj kako se radovalo diete,
Kad preleti sve krasote raja,
Silna sunca, bezbrojne planete.
Vječno svjetlo bez mjere i kraja.
Leti diete i sve nešto traži,
Bez tog mu je sva ljepota pusta,
I ništa mu srca ne ublaži:
Mamo moja! šaptala mu usta.
I suze mu orosiše lica;
A kud suza na košuljku pala,
Potamnila sjajna košuljica,
Na njoj osta mrlja crna, mala.

I diete se rasplakalo bilo,
Jekom plača zamnieše nebesa,
Majčino ga srce zamjetilo,
Božjoj majci srce se potresa.
I kad nadje svoje čedo milo,
Na majčino srce si ga vinu,
Djetence se uz nju primirilo,
Suza mu se u posmjeh rasplinu.
Kucaj srca njeg've zemske mame
I u ovih svetih grudih bije,
To tek srce slične krije plame:
Nitko drugi majci sličan nije.

*
* *

Snuždilo se opet diete malo,
Košuljka mu potamnila sjajna,
Nije tog si odgonetnut znalo,
Dok ga majka ne pouči rajna:
„Te mrljice sjajne košuljice
To su, Ivo, tvoje majke suze,
Što joj svedjer mlado kvase lice

A rad tebe, što te nebo uze.
Al' otidji k majci na zemljicu,
Reci majci, da ne plače više,
Jer si drugu našao majčicu,
Što ti suze sa očica briše.“

I diete ju poslušalo tako, —
Pa kad noćca na zemljicu sadje,
Traka zviezde spustila ga lako,
Kraj postelje majčine se nadje.
Baš o njemu sanjala je ona,
Da mu zadnju suzu obrisala,
Da mrtvačka zajecaše zvona,
I teško se u snu razplakala.

Trznula se, — srce joj se tali,
Sluša, sluša: mamo! slatka mamo!
Ivica je k tebi došô mali,
Ustaj mamo, da se nagledamo!
I vidje ga, — ili nebo to se
U snu nad njom rastvorilo bilo,
Oči joj se za njime zanose,
Ta to lice njegovo je milo!
I vidje mu sjajnu košuljicu,
I mrljice na njoj vidje tamne,
Pa ga hvata za malu ručicu
Oči u njeg upile se plamne.

I diete se pohvalilo maji:
„Gledaj majko! zlatna krila mala,
I košuljku, kako l' mi se sjaji,
Sve to druga majčica mi dala.
Al' te mrlje sjajne košuljice,
To su, majko, tvoje tople suze,

Što no tvoje mlado kvase lice
A rad mene, što me nebo uze.“
— Angjel li joj poruk donje s neba,
— Nije znala dal’ sanja, dal’ bdije,
Al’ znala je, da joj slušat treba,
— I plakala za njim više nije.

Smrt.

a umoru, bolom salomljena,
Svoga vojna mlada grli žena;
Na grud stiska dva maljušna čeda
I od njih se otrgnuti ne da.
Ponoći je, — sveta je tišina,
Tek što plače sjetna mjesečina;
Suzan pogled na jadnicu baci,
I opet se sakri za oblaci.
Čudne sjene po stieni se krile,
Uspomene iz prošlosti mile.
Teški kašalj sapinje joj grudi,
Glava gori, — „smilujte se ljudi;
Na što smrti ovaj život mladi,
Spasite me mojoj siročadi!“

— — — — — — — — — —

Opet kašalj, opet muke nove,
Sama smrt si u pomoć već zove.
Sitna djeca tužno zaplakaše:
„Stišaj, Bože, boli majke naše!“

Gle, kroz prozor mjesečina blieda
S njenog lica otrgnut se ne da;
I tihano na uzglavlje klone,
Da u sanak spokojan utone.
Sklopile se oči umorene,
. . . Tiho, tiho . . . kraj postelje njene
Nevidivno neko se nadvio.
Na čelo joj ruku položio;
Mekim glasom kô da šapće neko:
„Probudi se, ustani se, seko;
Sa mnom ajde u baščicu malo,
Ne bi li ti grudim olakšalo.“
. . . I posluša, i diže se lako,
— Il' joj se je pričinilo tako; —
Ruku pruži divnoj, stranoj ženi,
Sva blažena na grudi u njenih;
Srknu svježeg mirisnoga zraka;
Oj kako je bolja sad joj laka!
Srcu bi se zapjevati htjelo,
Kô da bolno ostavi ju tielo.
Divna ponoć, mjesečina sjajna,
Uz nju žena, ljepotica rajna, —
Rosno cvieće, kô sitni dragulji:
„Bože, Bože, život mi produlji!“
. . . Okrenu se, — što joj vide oči:
— Njezin vojno gorke suze toči,
Dvoje djece, dva angjelka mila,
U gorkom se plaču zagrlila.
— „Zašto plaču?“ — okrenu se k ženi;
Al' sa lednih usta začu njenih;
— „Ja sam samrt, — ti si moja žrtva;
Oni plaču, jer si ti već — mrtva!“

PJESME PREVEDENE.

Oproštaj Marije Stuartke.

Francijo! zemljo s Bogom mi cvjetna,
Ljubiti tebe harna ću viek,
Mladosti moje zipko ti sretna,
Bez tebe život — smrt mi je tek!

Tebe odabrah očinom milom,
Iz tebe eto gone me silom,
Čuj mi još zadnji oproštaj bôni,
Spomen ti na me nikad ne kloni.
Zamiče kopno, vjetric već duje,
Niti mi Gospod uzdahe čuje,
Niti je digô lagane vale,
Da me na tvoje povrate žale.

Francijo! zemljo s Bogom mi cvjetna,
Ljubiti tebe harna ću viek,
Mladosti moje zipko ti sretna,
Bez tebe život — smrt mi je tek!

Dok sam na oči puka mi mila
Bielog' iz cvieća vience si vila,
On mi zamierô sjajnost tek krune

Više neg' draži mladosti pune,
Koje si sve uz prestolja sreće
Škotska mi nikad vratiti ne će,
Niti mi srce vladati žudi
Osim u miloj Franciji tudi.

Francijo! zemljo s Bogom mi cvjetna,
Ljubiti tebe harna ću viek,
Mladosti moje zipko ti sretna,
Bez tebe život — smrt mi je tek!

Ljubav i slava, čar i divota
Resili dane moga života,
Kaledon surov truni mi sreću,
Radosti dani bestragom lieću,
Tihanom grozom srce mi trne,
Predvidjam dane kobi si crne,
U snu me strašne sletješe sjene,
Stratište vidim krvno za mene.

Francijo! zemljo s Bogom mi cvjetna,
Ljubiti tebe harna ću viek,
Mladosti moje zipko ti sretna,
Bez tebe život — smrt mi je tek!

Francijo! makar štogodj me srete,
Na te će mislit Stuartâ diete,
Pa kô i danas suze ti toči,
Na te i onda svrnut će oči,
S Bogom! već ladja odmiče hitra,
Zviezda sa drugog neba mi titra,
Nojca mi hladna oku već ote
Obala tvojih čare, divote.

Francijo! zemljo s Bogom mi cvjetna,
Ljubiti tebe harna ću viek,
Mladosti moje zipko ti sretna,
Bez tebe život — smrt mi je tek!

P. J. Béranger.

Oproštaj Hektora.

Andromaka.

oj li Hektor tamo kani poći,
Gdje Akile rukû silnom moći
Svom Patroklu žrtve šilje ljut?
Tko će učit djecu ti odsele
Višnjim dvorit i bacati striele,
Umineš li u Orkusov skut!

Hektor.

Moja ljubo! nut sustavi suze,
Mene želja vojevat obuze
Ove ruke brane Pergamon!
Za oltare bogova vjekoma
Poginuti kô spasitelj doma,
K valom Stiksa ja sam poći sklon!

Andromaka.

Ja već ne čuh oružja ti zveku!
Hrdja gvoždje, hitri dani teku,

Priamov ti gine stari rod!
Ti ćeš proći, sunce gdje ne pali,
Gdje Kocitu rominjaju vali,
Ljubav će ti proć u nedohod!

Hektor.

Sve ću želje, sve ću moje snove
Pustit Lethom neka tihom plove,
Ljubav meni ostati će tek!
Čuj: već bjesnit po zidinah uze,
Mač mi paši i sustegni suze,
Moja ljubav živjet će ti viek!

Friedrich Schiller.

Oganj sa neba.

I.

Vidje li oblak sjajnoga boka,
Blied je i crven, plamena oka,
Pust je kô ljeto pusto?
Il' je to vjetar, noću što ori,
Požar i lomor grada, što gori,
Noseć, nad tobom sustô?

S neba il' s gore? — more l' te proli?
Plamnik u kolih demoni to li
Bližnje će u planete?

Vidje l' iz grudi: kaosa strašna,
Munja se časom trgnula plašna,
Ili to zmije lete!

II.

More! more! svuda more! svuda val do vala!
Zalud krila biedna ptica naprezati stala;
Vali svud i more;
Val za valom niče, roni bez konca i kraja,
Prepun ponor sa talasi oči ti opaja;
Vali u njem ore.
Katkad samo velje ribe dirkale pučinu,
Srebrene im katkad plojke o sunašcu sinu,
A za njima azurna im repina se vije.
Slično ti je more stadu, kad si runa stresa,
U daljini mjeđen obruč oblio nebesa,
Nebo svoje plavetnilo plavom vodom lije.

— Posušit li more treba? — plaman oblak reko,
Al' otuda božji dah ga potisnu daleko.

III.

Zeleni brežuljci do zaljeva eno,
U talasih sjajno ogledju si lice;
Čujder rog gdje ori, sjajno koplje gdjeno
Uz pjesme se kriesi i vesele žice.
Sred šatorja ljudi, i jasala nuto,
Uz gore i more udes ih je sputo;
Slobodni su ljudi, striela bi se njina
Poigrala s munjom oblačnih visina.

Nigdje kužnog zraka, gdje Nomadi dome;
Na pješčanom žalu zaigrali kolo:

Dječica, vojaci i mladjane mome
Oko sjajne vatre krugom na okolo.
Vjetar vatru duši, i piri je opet;
Sad se plamen sagnu, a sad će se popet;
Baš kô u snu kada oko tvoga čela
Nemirna se krila duhova nadvela.

Djevojčica krasna ebanovih grudi,
Alaj mi je krasna, kano veče jasno!
Pomamno se smije, nestašno se čudi:
U zrcalu mjednom lice zirnuv krasno.
Drugarice njene, vesele djevojke,
Mirnim svojim devam pohvatale dojke;
Za čas bielo mlieko crne prste proli,
Djevojčice mlade vesele ste toli!

Muževe li vidje? gole žene njine
Kupaju se tude sred ponora slana.
Nepoznate ove od kud su družine,
I gdje li su bile jučeranjeg dana?
Ču li cvilit njine vesele cimbale,
Devam istim noge igrati su stale;
Časomice glasi veseloga zbora
Odmnievaju strašno uz tutnjavu mora.

Oblak pogled pitajući u visine šalje,
Ne vidješe nič'je oči: tko mu reče dalje.

IV.

Krasan li je Misir, plavi se od klasa,
Kano bogat sag mu polje se talasa, —
Doline u drugim dolinam se gube.
Na sjeveru led mu, jugom piesak sije,

Prepiruć se o njem. Misir tek se smije,
Triju ljudskom rukom sgradjenih bregova,
Nebo sieku tri im brida mramorova,
U zlatnome piesku podnožja im nesta.
Od nogu na piesku gore do visine
Vinule se njine or'jaške skaline,
Šestolaktom kroku pristupna tek mjesta.

Sfinks tuj od granita, mramor bog se ljeska,
U pustinji nema takovoga pieska,
Da zakrili one stražarice oči;
Sjajnoboke šajke ulaze u luku,
Tu je grad na žalu, u or'jaškom muku
Kamene u vodi svoje noge moči.

Jesi l' čuo: Samum ubojni gdje prši,
Na usjanom piesku ljuštura se krši
Pod težinom tiela strašnog krokodila?
Obelisk, što jednim zamahom se hita;
Kô tigrova koža otočjem oblita
Jesi l' vid'jo prsa uspavanog Nila?

Usnuti će sunce, — prosto od vjetrova,
Odbijalo more zlatna mjesta ova,
Sviet taj krasni: luč i dušu našeg svieta;
Iz ružičnog neba, iz rumenih vala
U naručje do dva sunca su si pala;
Kralj baš tako s kraljem prijanom se sreta.

Tu li? pita oblak; — Traži, glas mu vrati,
Od kog nekoč Tabor moro zadrhtati.

V.

Svuda je piesak, piesak,
Pustoš i kaos niče,
Crn što u sebi krije:
Nakaze tek i biče.
Stalnosti tu nit veska
Kad li oluja dune:
Gore se žutog sedla
Talašu poput pieska.

Buka ti katkad divlja
Sveto kroz mjesto svira,
Ili su karavane
Iz Mambre i Orfira
S daleka već ih oko
Vidja na žarkih gorah,
Gdje se talašu, viju
Kô zmije od mramora

Oblak pita: pustoš morem pretvorit li treba?
Dalje! dalje! glas mu vrati iz dubljine neba.

VI.

Il' klisura grozna zgradjena na valih,
Pusta množ tornjeva razbacanih, šta li?
— Babelova tamna pustolika stiena!
Divan to je svjedok ljudskog ništavila;
U mjesečnih tracih daleko se svila
Na četiri briega ponosna mu sjena.

Pružili se širom miri raspucani,
Pod svodovljem njeg'vim strašni uragani

Harmonije divlje igrati su stali.
Ljudsko nekoč pleme bilo oko njega;
Oj Babele, nekoč oko svieta svega
Morali bi tvoji dizat se spirali!

Stubove si moro imat do zenita
Za bokove sjajne tvoje od granita.
Od klisura svaka tek po ploču dala;
Nad jednim ti vršci dizali se drugi,
Neprestance tako u redovih dugih
Glava ti se ljudskom oku otimala.

Na puklih ti stienah zelen-krokodili,
Gorostasne boe, kô da gušter mili,
Na sjajnih su tvojih sklizali se stećcih.
Bujnokose palme na čelu tornjeva,
Izgubljeni divi širokih mačeva;
Vidjali se oku mali kô grmečci.

Elefant tu krače puklih sred zidova,
Ciela šuma raste tamnih sred stupova,
Što ih ljudska obiest nagomila tuda;
Oko tebe svoga orijaška legla
Dan i noć se četa orijaškog slegla;
Jastreba, orlova surih odasvuda.

Treba li ga spalit? iz oblaka sinu.
Dalje! — glas mu vrati — leti u daljinu.

VII.

Nuto do dva grada tudja nepoznata,
Oblaka im dugo svodovlje se hvata;
Odavno je noćna obavila magla:

Ljude, kola, pjesme i bogove njine;
Dvie to sestre sniju iste sred doline.
Luna se nad kule osjenjene sagla.
U to vidje oko sred kaosne tmine:
Stupovlje široko, vodovod, skaline,
Vrškove stupova i stada slonova,
Kuću od granita što na ledjih nose;
Tamo dalje ravne, visoke kolose
Nakaze oko njih sramotnih brakova,
Vrtove viseće, svodove i cvieće,
Vodometi pojas lune gledj krieseće,
Hramove, gdje zlatna posjednuše kola
Vologlavih tisuć jaspijskih idola;
Jednotvorne svode: dvorane krijući
Orijaške glave nikad ne dižući,
Tuj u krugu bozi posjednuli bdiju,
Koljena baš ruke mjedene im kriju.
Uviek oku nove slike isplivaše:
Vodometi, mosti svodovi i kule.
Zavoji im strašni ljudske oči plaše.
Tamo hrpu kuća tmine obasule,
U nebesa sižu na širokoj sjeni
Kano da su sami rtovi seleni:
A nebo se zvieždjem zaiskrilo pusto
Kroz bridovlje crno: kroz svodovlje gusto.
Oj gradovi pakla! lude su vam želje,
Svakim časom novo sramotno veselje;
Pod svakim se krovom bludna tajna skriva,
I dvostrukim griehom na svietu počiva.
Zaspala su veće obadva ta grada,
Na čelo im katkad bliedo svjetlo pada
Iz žiže sramote — s rodjajem što nesta,
Il praznični kriesi zamiruć na cestah;

Bridovi na zidu kriese se od lune,
Il sjecaju sjenu il se vodom trune,
Il nejasno možda čuju se u tami:
Dušeći se dasi i cjelovi sami;
Izmučena danju sestrinska dva grada;
O ljubavi šapću u naručju sada;
A uzdišuć vjetar izpod sikomore,
Nosio je zapah Sodome, Gomore,

Baš uz njih će oblak ognjeni da mine:
Tu je! u to kliknu glas mu sa visine,

VIII.

Oblak sinu,
Crven plamen
Bokove mu sieče;
Ždrielom sieva,
Sumpor valom
Palačami teče;
Ruši, trese,
Krvav plamen sieva,
Čelo im polieva,

Sodomo! Gomoro!
Plameni vam pokrov
Zidove natkriva;
Oj nevjerni puče,
Iz oblaka na te
Vatra sipa živa!
Široko mu zjalo
Sipa žarku lavu
A na vašu glavu.

Budili se ljudi;
Ne misleć na Boga
Zaspali su juče;
Palače se ruše,
Kola lete, zapnu,
Osovlje im puče;
Ulicami glede
Gomile sve veće
Rieke tek plamteće.

Ponosite kule,
Kameni orjaši
Drhtati su stali;
U njihovoj sjeni
Koliki mrtvaci
Na polak zaspali!
Zid razkliman tako:
Crnilom se zavi,
Samim crnim mravi.

Nemožno je izbjeć
Otoj strašnoj kiši:
Sve pogibe, jao;
Kroz mostove kršeć
Na krovove ravne
Pokor-oganj pao.
Ori pada, krši
I na ploče lije
Ognjene si zmije.

Svakom iskrom veći
Plamen poput rieke
Leti i šumori;

Kano konj bez uzde,
Kad pomaman leti:
Sve pod sobom ori. —
Besramni idoli
Padaju u vatru,
I ruke si satru.

Ori se, talasa;
Nevjernomu puku
Zlatne kule ruši;
Zelen, crven talas,
Rasvjetljujuć zidje
Sumporom ih duši;
Kô gušter na suncu:
Tako i on svoje
Mienjao je boje.

Agate, porfire
I kamene stećke
Poput voska tali;
Div se od mramora
Niše kano drvo;
Nabom su ga zvali.
Svaki od stupova
Plaminja i buči
Kô ogromne luči.

Sa visokih mjesta
Bogove i slike
Zalud magi nose,
Plašt njihovog kralja
Nad sumporom plavim
Zalud krilio se.

*

Talasi se žarki
Nad hramove svili
Ognjenimi krili.

U palaču dalje
Pognala se vatra,
Cvil očajni duši;
Pod ognjenim valom
Kameni se otok
Smanjiva i puši:
Površinom pliva,
Zatim tone, gine
Ledne kô pećine.

Veliki svećenik
K žarkoj rieci leti —
Tu već nikog nije;
Tiaru mu u to
Zahvatio plamen,
Kô majak se sije.
Blied je sav i skamen,
Čelo rukam' prima
I izgorje s njima.

Lete ljudi, žene,
A odasvud vatra
Oči im sjeneći;
Dvim mrtvačkim gradom
Posjednuli vrata
Plamovi braneći:
Prokletoj množini
Činilo se tako,
Da je nebo: pako.

IX.

Kažu, da je Babel sukrivac im strašni,
Preko horizonta pogled upro plašni,
Kano stari sužanj, gledeć preko zida,
Na stratištu gdjeno sukrivac mu rida.
Nad njima kad božja pravda se prosula,
Pod zemljom se, kažu, mukla huka čula;
Odmnievali strašni njezini su zvuci,
U podzemlju tamni budili se puci.

X.

Nemilo se vatra, zatiruć, talasa,
Iz zidina žarkih nikom nema spasa,
Zalud dižu svoje ruke prezirane.
U zagrljaj zadnji još se svatko hita,
U omamnom strahu jedan drugog pita:
Kakvi l' bozi ove survaše vulkane?

Svagdje oganj božji, svagdje vatra živa,
Zaludu se pred njom mramor-krov sakriva;
Božja pravda dobro griešne gadja glave.
Taj bogove zove, za savjet ih pita,
Zahvaćeni vatrom bozi od granita:
Iz očiju siplju suze žarke lave.

Sve u crnom svrdlu zamiče i gine:
Dvorovi i ljudi, gradje i biline.
Bog im pusta polja sažgo nemilice.
Od kažnjena puka tek garište suvo;
I nepoznat vjetar, što je noću duvo:
Bregovom je istim promienio lice.

XI.

Danas tamo na pećini palma tek šumori,
Osjećajuć, gdje joj korien na tom zraku gori,
Gdje joj lišće žuti se i suši.
Od gradova: niti kama — tu ti oko gleda:
Tek zrcalo prošlih dneva, jezero od leda,
Što kô peć se orijaška puši.

Victor Hugo
(Les orientales).

Hymna boli.

i, o boli! pravi čovjeku si znamen,
Kô kraljevka zlatu, kano mjedu plamen;
Tako baš i junak oštricu si ljutu,
Posjeklici oštri na kamenu krutu.
A tko tebe ne zna, ne poznaje svieta,
Tromo njemu noga po toj zemlji lieta,
Nad života burom kô oblak se vije,
I na zemlji traga korakom mu nije;
Znoj s umorna čela ne kvasi mu ruke;
Ne srće mu noga na putovih muke;
A oružje kada klonuti mu uze,
Ne zna ga ojačat na biserju suze.
On u srcu ne zna one borbe teške,
Pred kojom i grudi drhtaju viteške;
Ne zna uzdić k nebu oko orošeno,
Nit ustalit ne zna klecavo koljeno;

I beznadja tajnog kad ga shvate ralje,
O zaprekah ne zna otisnut se dalje.

* * *

A šta sa mnom misliš ti o! teška boli?
Tvoja me je ruka ogrlila toli;
Pod zaštitu neba krila mi te nose,
Kad sa tebe često oči mi se rose.

Alphonse Lamartine
(Harmonies poétiques).

Grob u Buzentu.

a Buzentu kod Kosence noću mukle pjesme zuje,
A u valih i u viru kô da odjek tih se čuje!

Tu uz rieku i niz rieku hrle hrabre gotske čete,
Oplakati dičnog mrtvog Alarika kosti svete.

Podaleko od domaje, sahranit bi tu ga rado,
Ah na čelo jošter mlado plavetan mu pram je pado!

Natječu se tu na žalu, odvrnuti rad bi rieku,
Nek Buzenta vali za čas po koritu novom teku.

Tu u suhoj kotlušini iskopaše zemlju donju,
I spustiše u nju mrtvog sa napravom svom na konju.

I pokriše tada zemljom njeg' i njeg'vo gordo blago,
Nek' visoko morsko cvieće proraste mu tielo drago.

Navrnuše jošte rieku na prijašnje mjesto njeno,
Pjeneći se hrle vali u korito staro eno.

Čuj ! gdje pjeva zbor muževa :„ Snij, junače, sanke lake.
Nikad podla rimska ruka ne će dirnut tvoje rake !"

Tiho, muklo gotske čete pjevanku mu slave ore ;
Oj Buzento ! ponesi ju iz jednog u drugo more !

August Platen.

Otvoreni prozor.

Pokraj lipe, stare kuće
U muklomu hladu eno
Na pješčani putić pada
Svjetlo sjenom prepleteno.

Na dječijoj sobi nuto
Širom okna rastvoriše,
Al dječijih licâ na njih
Ne ugledaš nikad više.

Vjerno pseto jošte stoji,
Stražu straži svedj pred vrati,
Al' drugara svojih malih
Vjerno pseto već ne prati.

Već ne skaču tu pod lipom,
Nit' igraju na cjelini;
Sablastan tek muk i tuga
Na toj pustoj pustolini.

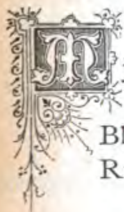
Mala ptica na grančici,
Milo pjeva kô i prije;
Ah! al slatki dječji glasić
Na snu mi se tek prisnije.

Malen dječko sa mnom stupa;
Je l' razumi moju muku,
Kad mu svojom čvrstom rukom
Toplu stisnem malu ruku.

Po **H. W. Longfellowu.**

Samoća.

Mjesečina medju granjem sije,
Tihom svježi talasâ se vije,
Bljedolike svoje ruže prosu
Ružmarinu na dugačku kosu.

Povisoko — kô da noć se prene —
Čujder šetat lagane jelene
A ptičica kô sanak lagani
Krenula se na drhtavoj grani.

Sećem i ja, — klonula mi glava,
Kroz plač spomen na te oživljava
U mog srca samotnoj tihoći —
Tako sladak — kano angjel noći.

André Theuriet.

Nada u Boga.

Kada vidim, gdjeno na pučini neba
Posrću već zviezde s putova si znanih,
I nebeskim svodom gdjeno zakoleba
Sudar zviezda zračnim morem razbacanih;
Kada čujem, zemlja gdje se lomi, stenje,
Bez sunca joj kruglja luta u samoći,
Nad propašću ljudi njeno bugarenje
U poljanah vječne gdje se gubi noći:
Kô posljednji svjedok svim tim strašnim činom,
Okružen kaosom i smrću i tminom,
Uspravno ću stajat, — strah me ne premože,
U te ću se uzdat — neprevarni Bože!
Neprevarnom nadom svieta na podoru·
Čekat ću još vječnu pomladjenu zoru.

Alphonse Lamartine.

San.

risnu mi se, da sam bio pjesnik,
Da je pjesnik čudnim pojavljenjem;
Njim je krunu svim svojim stvorenjem
Položio sveviŝnji nebesnik.

Prisnu mi se, da sam pjesnik bio,
Uzdisala pod prstima struna,
Zvuk joj gromki, kô striela Peruna,
Dubinu je srca prorazio.

Kô u gluhoj stepi žive vode,
Slađila mi pjesma žedni sluh;
U njoj ču se tajni glas prirode
I smrtnika nebokrilni duh.

Došlo doba, u grob skriše mene,
Moja usta grobni sledi hlad;
S hladnog praha i iz grobne sjene,
Grmnu pjesme slatkozvonki sklad.

Minu vieci, — i druga plemena
Pjesnikovu raku prekrilila,
Nepremukla zlatna struna njena,
O davnini slatko besjedila.

Prisnu mi se, da sam bio pjesnik,
Da je pjesnik prečudnim javljenjem,
Njim je krunu svim svojim stvorenjem
Položio sveviŝnji nebesnik.

Aleksej Homjakov.

Tumač „Žumberačkim elegijama“.

Kako će čitatelj na prvi mah vidjeti, uznastojao sam u «Žumberačkim elegijama» nacrtati sliku Žumberka, s raznih pogleda osvietljenu; naročito sam nastojao istaknuti želju Žumberčana, da ih ne otrgnu od Hrvatske, kako sam i sâm, živeć dulje vremena medju tim narodom, tom željom prodahnut, znajuć, da bi pripojenje Žumberka Kranjskoj bilo po taj kraj u mnogom pogledu najvećom nesrećom. Evo tumača pojedinim elegijama:

I. Žumberak obiluje kamenitim vrletima, a formacija bregova mogla bi u velike zanimati geologa. Na brdu sv. Geri imade tragova alpinskoj flori. Tu rastu osobito mirisne maline.

II. Ovdje je vjerno opisan svadbeni pohod u crkvu. Ženidbeni običaji u Žumberku vrlo su zanimljivi; jest to kombinacija poganskih i kršćanskih običaja. Svatovi redovito jašu do crkve i od crkve kući, dočim ih mlada, obučena modrom dolamom i prekrita maramom preko očiju i lica, mora u crkvi dočekati. Od svatova jaše prvi debeli kum, onda stari svat, a treći mladoženja, kojega za svadbe zovu kapetanom; što nas sjeća na doba, kad je kapetan u krajini bio svemožnim gospodinom. Doktor je svat: šaljivdžija, redovito veliki vragoljan. Obična svirka kod svatova jest: pištac, drvena trubljica, vrlo ugodna glasa. Svatovski običaji dosta su opsežni, te bi bilo vrlo zanimljivo opširnije ih opisati.

III. Komu nije poznata krvava poviest uskoka, kojih se je jedna grana naselila u Žumberku! U ovoj elegiji pokušao sam nacrtati kratku elegičko-pjesničku sliku njihove poviesti.

IV. Ova slika života svećenstva u Žumberku biti će posvema slična životu svećenstva u opće u bivšoj vojnoj krajini.

V. Ova elegija spjevana je po narodnom motivu. U Žumberku se naime puno pjeva pjesma: «Tjeraj ovce, djevojko, tako lako; preko vode Korane, lagano — oj lagano» a pjeva se za čudo po napjevu poznate šajkaške pjesme: «Svi Šajkaši prodjoše, tako lako.» Odielo žumberačkih djevojaka vrlo je slikovito. Na glavi nose crvene kape, nakićene zlatolikim kolančićima. Kosu pletu u tako zvani upletak, koji spuštaju preko ramena; pašu se oko pasa smedjim ili crvenim pasom, više puta zlatolikom žicom protkanim; a pregače od raznobojne vune danas si već mnoge same znadu satkati.

VI. U ovoj elegiji pokušao sam vjerno prenieti poznatu žumberačku priču o «krvavom kamenu». Za čudo živi još danas u tradiciji ime djevojke, koja je bila žrtvom krvavoj raspri za medju med Žumberčani i Kranjci u blizini sv. Gere. Djevojka se je prezimenom zvala: Jurić. Zadruga Jurić živi danas podieljena u više zadrugica u selu Doljani, u župi Radatovićkoj, dva sata od sv. Gere. Krasan je vidik od sv. Gere na Kranjsku, Kupu i Ozaljske bregove, gdje su nekoć goruće vituljače navieštale dolazak Turaka.

X. Potočić Sušica prozvan je tako, jer ljeti redovito presuši. Bilo ih je, koji su taj potočić smatrali prirodnim medjašem medju Žumberkom i Kranjskom. Pravac Sušice u ovoj elegiji vjerno je opisan.

XI. i XII. Mali Žumberak dao je puno glasovitih ljudî u raznih stališih. Komu primjerice nije iz poviesti poznato ime: Gvozdanović! Kao sva djeca brda, Žumberčani se milo spominju i na najodličnijim mjestima svoga rodišta. Tako Žumberčani imadu medju svojim odličnicima puno dobročinitelja, koji su bud utemeljenjem štipendija (na pr. Gvozdanović, Radić, Popović, Garapić, Rajaković), bud inim načinom mnogo siroče sretnim učinili. Žumberački narod u opće bistar je i darovit.

GDJE JE ŠTO.

Hranilović: Izabrane pjesme.

Epsko-lirske pjesme.

Epske pjesme.

Pjesme prevedene.

5